

Årsmelding 2018

*Kvinner*UT

**16 GLOBAL MATSIKKERHET
10 SPIS NORSK BYGG!
22 MOSAMBIK**

LEDER

I 2018 har det blitt gjennomført et stort antall aktiviteter i organisasjonen vår. Igjen og igjen blir jeg imponert over alle dere ivrige bygdekvinne som står på og leverer for fellesskapet. Bygdekvinnelagets samlede frivillige innsats er en betydelig samfunnsgevinst.

2018 ble en milepæl for oss som arbeider med tradisjonsmat. Bygdekvinnelagets arbeid ble hedret gjennom at vi ble akkreditert som rådgivende organisasjon for UNESCO. Denne anerkjennelsen gjør oss mer synlig og troverdig som et kraftsenter for matkulturarven, og vi har fått den fordi vi har arbeidet med temaet i hele vår hundreårige historie. Dette har vi kunnskap om, og det bør vi være stolte av!

Mange lokallag har bidratt til å gjøre nettsidene www.norsktradisjonsmat.no til et flott oppslagsverk og en grundig dokumentasjon på vår rikelige mathistorie. Høsten 2018 ble det nye prosjektet «Tradisjonsmatskolen» satt i gang. Når vi nå videreutvikler matengasjementet ved å tilby kurs i tradisjonsmat til et bredt publikum, er det med på å forvalte den immaterielle kulturarven.

Vårt inkluderingsprosjekt «KvinnerUT» har vært en annen storsatsing som har gitt tydelige ringvirkninger. I 2018 har det blitt gjort et stort arbeid for at våre

bygdesamfunn skal være gode og trygge steder der alle kan føle seg inkludert og føle tilhørighet. Jeg er svært glad for at arbeidet fortsetter videre, både i prosjektform og i vårt daglige virke. Å skape varme og gode bygder ligger helt i kjernen av vår virksomhet.

Nok en gang viser vi at vi i felleskap er utrolig dyktige på store, nasjonale prosjekter. Gjensidigestiftelsen og Sparebankstiftelsen DNB skal ha takk for at de tror på oss og gir oss muligheten til å utrette gode ting på bygda til det beste for fellesskapet. Vi er glade for å ha med disse stiftelsene med på laget.

I årsmeldingen kan du også lese mer om mange av de andre aktivitetene som har holdt oss i ånde i 2018. Årsmøtet i Harstad var en stor begivenhet der gode diskusjoner og viktige vedtak ble gjort. Fra 2020 er det vedtatt at vi kun skal ha én kontingentsats som gjelder for hele landet. Det ble også vedtatt et toårig prøveprosjekt med halv kontingentsats for alle under 30 år. Dette håper vi kan gjøre det enklere å få med flere yngre medlemmer, så vi kan møte de kommende årene som en entusiastisk, livskraftig og voksende organisasjon!

God bygdekvinnehilsen fra Ellen Krageberg, leder i Norges Bygdekvinnelag

Ellen Krageberg
ELLEN KRAGEBERG
Leder

«Å skape varme og gode bygder ligger helt i kjernen av vår virksomhet.»

Årsmelding for Norges Bygdekvinnelag

Opplag: 800

Trykkeri og layout: Flisa trykkeri

Redaktør: Mari Gjengedal

Redaksjon: Cesilie Aurbakken, Helle Cecilie Berger, Ingrid Lamark, Marie Aaslie, Sosan Asgari Mollestad

Forsidebilde: Hilde Kvivik Kavli

Besøksadresse: Hollendergata 5, 3. etasje

Postadresse: Postboks 9358 Grønland, 0135 Oslo

Telefon: 22 05 48 15

E-post: post@bygdekvinnelaget.no

Nettside: www.bygdekvinnelaget.no

INNHOOLD

AKTUELT

- 02 Leder
- 08 Immateriell kulturarv
- 09 Tradisjonsmatskolen
- 10 Spis norsk bygg!
- 12 KvinnerUT
- 15 FNs kvinnekommisjon
- 16 Global matsikkerhet

ORGANISASJON

- 05 Nasjonale nøkkeltall
- 06 Landsmøtet
- 07 Organisasjonskurs
- 20 Bygdekvinnelaget i media
- 22 Avslutning for Mosambik-prosjektet
- 36 Styret og administrasjonen
- 38 Styrets beretning og regnskap

LOKAL- OG FYLKESLAG

- 25 Nøkkeltall for lokal- og fylkeslag
- 26 Ny frisk i Randaberg Bygdekvinnelag
- 28 Årets lokallag:
Omvikdalen Bygdekvinnelag
- 32 Skolemat i Hedmark
- 34 Fylkesstyrene i Norges Bygdekvinnelag

12

KvinnerUT:

Vi oppsummerer to år med inkluderingsarbeid

11

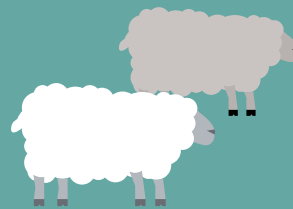
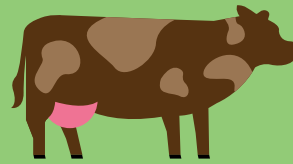
16

10

Norges Bygdekvinnelag 2018

På lag med landbruket

Vi hjelper norsk landbruk med å forebygge skader og er glade for å samarbeide med:

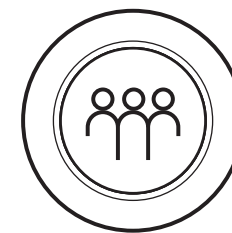
- Norges Bondelag
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Norsk Sau og Geit
- Norsk Gartnerforbund
- Norsk Landbruksrådgiving
- HANEN
- Norges Bygdeungdomslag
- Norges Bygdekvinnelag
- 4H Norge

Kontakt oss på telefon 03100 eller les mer på gjensidige.no/landbruk

11 404

BETALENDE
MEDLEMMER

ANTALL INNMELDTE 2018:

614

ANTALL UTMELDTE 2018:

994

72% AV UTMELDINGENE ER
GRUNNET HØY ALDER/DØD

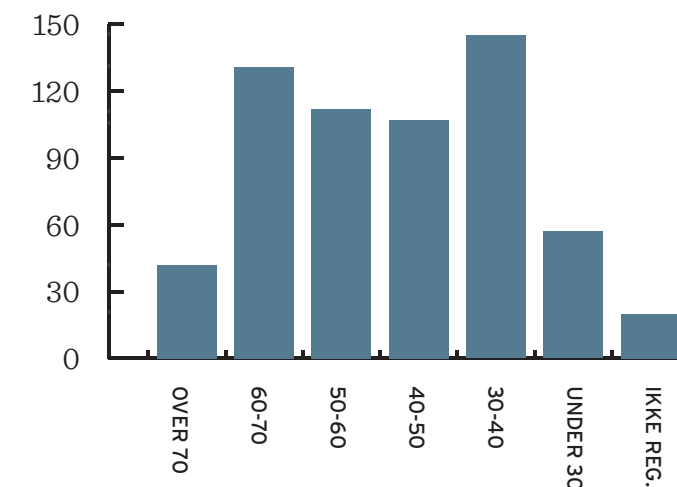
2361

OPPSLAG I LOKALE,
REGIONALE OG
RIKSDEKKENDE
MEDIER

Alders- statistikk

ALDERSFORDELING FOR NYE MEDLEMMER I 2018:

373

ANTALL REGI-
STRERTE MEDLEM-
MER UNDER 35

34%

AV DE NYE MED-
LEMMENE I 2018 ER
UNDER 40 ÅR

52 år

GJENNOMSNITTS-
ALDER FOR
NYINNMELDTE.

Prosjekter

I 2018 HAR VI DREVET FØLGENDE
NASJONALE PROSJEKTER:

427

LOKALLAG

ANTALL ANSATTE
I NORGES BYGDE-
KVINNELAG:

6

HVORAV **10**
PROSJEKTTILLINGER

REGNSKAPSRESULTAT

-158 408

EGENKAPITAL

8 619 509

HVORAV HJELPEFOND

1 782 957

LANDSMØTET

31. mai – 3. juni 2018 kunne fylkesleder Elsa Tollefsen og resten av arrangementskomiteen i Troms Bygdekvinne­lag ønske velkommen til landsmøtet i Harstad. 90 delegater fra hele landet samlet seg på Scandic Hotel Harstad.

TEKST: MARI GJENGEDAL | FOTO: HELLE CECILIE BERGER

Det ble en minneverdig helg med mange gode stunder, nye vennskap og en hyggelig stemning både i de politiske diskusjonene og utenom. De viktigste sakene som ble behandlet under landsmøtet var ny politisk plattform, nye vedtekter og felles kontingent. Den nye politiske plattformen ble totalrevidert, og fikk både ny kapitteinndeling og flere konkrete politiske krav. Det ble vedtatt at kontingentsatsen fra og med 2020 skal være felles for hele landet, og ligge på 680 kroner. Det ble også vedtatt at videre justering av kontingenten skal indeksreguleres. Det ble opprettet en ny medlemskategorier for støttemedlemskap. I tillegg ble det bestemt at medlemmer under 30 år skal få halv pris på medlemskontingenten sin som en prøveordning i 2019 og 2020. Ny toårig arbeidsplan ble vedtatt med grunnlag i strategien fram mot 2020.

STORT ENGASJEMENT

Under generaldebatten ble det tydeliggjort hvor mye engasjement

som ligger i organisasjonen, og hvilke saker bygdekvinne­ne interesserer seg i. Det ble snakket om jordvern, beredskap, matsvinn, bærekraftig forbruk og etisk klesproduksjon. Mange engasjerte seg for plastsaken og de økende problemene med plastforsøpling. Også diskusjonen om hvorvidt Norges Bygdekvinne­lag bør vurdere å skifte ut logoen sin, dukket opp.

MOT SENTRALISERING

Mellom de formelle sakene ble det tid til gjesteinnlegg og taler. Stortingsrepresentant Torgeir Knag Fylkesnes (SV) hilste landsmøtet og holdt et flammende innlegg mot sentralisering. Han kritiserte myndighetenes regionreform og ønske om større og mer «robuste» miljøer. Prisen man må betale, mente Fylkesnes, er ofte at små, lokale arbeidsplasser blir lagt ned, og at verdifull kompetanse blir borte. Fylkesnes var klar på at sentralisering fører til større avstand til livene folk lever ute i distriktene, noe som falt i god jord forsamlingen av bygdekvinne­ne holdt med ham i.

– Dere er blitt en motkultur, selv om dere står for kanskje noe av det norske som finnes: det som handler om å bo spredt, jobbe bra i fellesskap og å ha tillit til hverandre, sa stortingsrepresentanten fra Troms til bygdekvinne­ne.

I tillegg ble det i løpet av landsmøtedagene tid til hyggelig sosialisering, gode måltider og flere turer. Det ble byvandring med omvisning i Harstad, tur til Ganefart 2012- vinneren Røkenes gård, og utflukt til Kvæfjord og Nupen – kåret til Norges mest romantiske plass.

EN ORGANISASJON FOR FRAMTIDEN

Det var nydelig høstvær med klar luft og solskinn da Norges Bygdekvinne­lag for første gang kunne invitere til et helgelangt organisasjonskurs som var rettet mot ikke bare fylkes­lederne, men alle medlemmene i fylkesstyrene.

TEKST: CESILIE AURBAKKEN OG MARI GJENGEDAL
FOTO: INGRID LAMARK

Målet med samlingen, som fant sted på Thorbjørn­rud hotell på Jevnaker 21.- 23. september, var å styrke kompetanse innenfor organisasjonsbygging og rollen som tillitsvalgt.

– Dersom Norges Bygdekvinne­lag skal være en attraktiv organisasjon i årene fremover, må vi være gode på hvordan vi kan synliggjøre hvem vi er og hva vi står for. Ikke minst må vi ha solid kunnskap om hvordan vi kan drifte og utvikle organisasjonen videre, sier Cesilie Aurbakken, generalsekretær i Norges Bygdekvinne­lag. Hun

vektlegger at et verv i Bygdekvinne­laget skal være moro og gi læring for livet.

INKLUDERING PÅ DAGSORDEN

I tillegg til representanter fra fylkesstyrene og styret i Norges Bygdekvinne­lag, deltok representanter fra Somalisk Kvinneforening, Kurdish Womens Rights i Norge og Rabea Kvinneforening. Norges Bygdekvinne­lag ønsker å være en inkluderende organisasjon, og valgte å rette ekstra fokus mot inkludering av minoritetskvinner på dette kurset. Derfor var disse organisasjonene spesielt invitert for anledningen. Det var en lærerik helg for alle, og mange bygdekvinne­ne ga uttrykk for hvor positivt de syntes det var å møte kvinner fra en annen bakgrunn enn de selv, og lære om hvordan disse organisasjonene jobber.

– Norges Bygdekvinne­lag ønsker å være en inkluderende organisasjon der alle skal kjenne seg velkomne, uavhengig av bakgrunn. Arbeidet med inkludering må speiles i hele organisasjonen, og en måte å gjøre dette på er å bli kjent og utveksle erfaringer på samlinger som denne, sier generalsekretær Aurbakken.

«Dette er en måte å skape samarbeid med medsøstre som har vært i «gamet» litt lenger enn oss. Vi lærer av hverandre, og sammen gjør vi en fabelaktig jobb.»

AMAL MOHAMED
FRA SOMALSK
KVINNEFORENING

«For meg har det viktigste vært å komme sammen med kvinner fra en annen kultur. Det er første gangen jeg sitter sammen med kvinner fra Kurdistan.»

SØLVI JØDAL, FYLKESLEDER
I BUSKERUD.

Bygdekvinne forvalter immateriell *kulturarv*

2018 var et godt år for arbeidet med tradisjonsmat. I mai fikk Norges Bygdekvinne-lag status som rådgivende organisasjon til UNESCO innenfor immateriell kulturarv og norsk tradisjonsmat.

UNESCO er FNs organisasjon for kultur, utdanning og vitenskap. Organisasjonen har en egen konvensjon om ivaretagelse av immateriell kulturarv, som handler om å ta vare på tradisjoner, praksis, kunnskap og ferdigheter.

Tradisjonsmat og mattradisjoner regnes som immateriell kulturarv – og det er nettopp kunnskapen om mattradisjonene som gjør at Norges Bygdekvinne-lag er akkreditert som rådgivere og eksperter på området. Akkrediteringen er først og fremst en anerkjennelse av kunnskapen og aktiviteten vi har, og selv om den ikke er en utmerkelse eller en pris, er den et godt insentiv til å systematisere og utvikle arbeidet vi gjør med formidling av mattradisjoner.

Etter vedtaket om akkreditering, har Norges Bygdekvinne-lag begynt et strategisk arbeid med å forankre statusen i organisasjonen, og styret har etablert en egen arbeidsgruppe for temaet. I arbeidsgruppas foreslåtte strategi heter det blant annet at organisasjonen skal styrke kompetansen og evnen til å tilby kurs og opplæring i tradisjonsmat, at vi skal synliggjøre og formidle tradisjonsmatmangfoldet og at vi skal styrke bevisstheten og stoltheten av kunnskapen bygdekvinne-laget har om mattradisjoner.

Gjennom 2018 har vi også jobbet med å se på ulike muligheter for samarbeid og erfaringsutveksling med andre organisasjoner som er akkrediterte rådgivere på sine områder innenfor den immaterielle kulturarven. Blant annet er det tatt initiativ til samarbeid med Norges Husflidslag og Forbundet Kysten, som også kommer til å involvere samarbeid mellom lokallag av de tre organisasjonene.

Organisasjons-skolen er i gang

TEKST: CESILIE AURBAKKEN

Norges Bygdekvinne-lag har i sin strategi at vi skal skape vekst gjennom ambisiøse og driftige lokallag og at et verv i bygdekvinne-laget skal gi læring for livet.

I 2018 har vi derfor rullet ut første del av kursopplegget «Organisasjons-skolen». Norges Bygdekvinne-lag har

utviklet Organisasjonsskolen for å kunne tilby alle tillitsvalgte i organisasjonen gode, enkle og gjennomførbare kurs i organisasjonsarbeid og grunnleggende kunnskap som alle tillitsvalgte bør ha.

Organisasjonsskolen er delt inn i ulike temaer med videoforedrag og påfølgende oppgaver og diskusjonspunkter. Eksempler på tema er hvordan gjennomføre et styremøte, hvordan påvirke beslutningstakere i kommunen, hvordan arbeide med verving og rekruttering, eller hvordan

føre regnskap for lokallaget. Kurset er laget slik at man enkelt skal kunne gjennomføre kursene uten forkunnskaper, som enkeltlag eller i samarbeid med andre lag. Vi håper kurset vil være til god hjelp, inspirere og dyktig-gjøre våre tillitsvalgte lokalt.

Kurset oppfyller vilkårene for å få tilskudd fra Studieforbundet Nærings og Samfunn og det er laget en ferdig studieplan hos Studieforbundet. Tilskuddet forutsetter at kurset har en varighet på minst 8 timer.

God start for **Tradisjonsmatskolen**

I 2018 og 2019 jobber Norges Bygdekvinne-lag med formidling av tradisjonsmat og matkunnskap gjennom prosjektet Tradisjonsmatskolen.

TEKST: INGRID LAMARK | FOTO: HELLE CECILIE BERGER

Våren 2018 innvilget Sparebankstiftelsen DNB en gave på 3 millioner kroner til Norges Bygdekvinne-lag for å sette i gang prosjektet Tradisjonsmatskolen. Prosjektleder Ingrid Lamark startet i jobben i august, og høsten 2018 gikk med til å rulle ut prosjektet på alle nivåer i organisasjonen, besøke lokal- og fylkeslag, produsere veiledningsmaterieell, og forberede det utadrettede prosjektåret 2019. Lokallagene startet sin del av jobben ved å søke om pengestøtte, og starte planlegging av matformidling og matkurs i sine lokalmiljøer.

Med ei bred, strategisk og helhetlig satsing, er Tradisjonsmatskolen et prosjekt som skal sørge for at så mange lokallag som mulig formidler matkunnskap på en samordnet måte. Tradisjonsmatskolen har også som mål at medlemmene i Norges Bygdekvinne-lag øker sin kompetanse om mattradisjoner, stoltheten over egen kunnskap og tryggheten i rollen som eksperter og instruktører.

Den interne kompetansehevinga består av to deler: Utgivelse av ei egen veiledningsbok for prosjektet, og kursholderkurs for medlemmer som selv vil være tradisjonsmat-instruktører, som avholdes våren 2019. Veiledningsboka inneholder tekster om kulturarv og tradisjoner, veiledning til det praktiske ved å arrangere matkurs og forslag til undervisningsopplegg. Den har god forankring i organisasjonen, ved at medlemmer har kommet med ønsker og innspill til innholdet, og ved at den er skrevet av prosjektleder i tett samarbeid

med prosjektets arbeidsgruppe.

Hvert lag som deltar får 5000 kroner i støtte, og målet er minst 150 deltakende lag. Betingelsene for pengestøtte er at lokallaget arrangerer minst to tradisjonsmatkurs i løpet av 2019.

Til sammen kan det bli minst 300 gode tradisjonsmatkurs. Vi gleder oss!

Tradisjonsmatskolen skal sørge for at så mange lokallag som mulig formidler matkunnskap på en samordnet måte.

Prosjektleder Ingrid Lamark er godt fornøyd med oppslutningen om Tradisjonsmatskolen så langt.

Spis

norsk bygg!

TEKST: MARI GJENGEDAL
FOTO: GØRIL SÆTRE

Med 215 lokallag fikk vi skapt en rekordstor mobilisering rundt aksjonen "Spis norsk bygg", som ble gjennomført i hele landet i forbindelse med verdens matdag den 16. oktober. Aksjonen skapte svært mye entusiasme og positiv oppmerksomhet.

Bygdekvinne i hele landet stod klare til å servere smaksprøver og dele ut byggprodukter til forbipasserende da Norges Bygdekvinne-lag arrangerte storaksjonen «Spis norsk bygg» den 16. oktober 2018.

Bygg er tradisjonsrikt korn som vi har gode forutsetninger for å produsere mer av i Norge. Dessverre blir nesten ingenting spist av mennesker, og rundt 99 prosent av bygget som produseres her til lands, brukes til dyrefôr eller ølbrygging. Formålet med aksjonen var å informere om fordelene ved bruken av kornsorten, og inspirere flere til å spise mer av det.

- Bygg er et sunt korn som kan være et godt alternativ til for eksempel ris, pasta, couscous og quinoa. Det er fiberrikt, inneholder antioksidanter og gode fettsyrer, og er bra for helsen og fordøyelsen. I tillegg er det kortreist og bærekraftig, sier Ellen Krageberg, leder i Norges Bygdekvinne-lag.

GULLBYGG FRA COOP

Mange lag som deltok på aksjonen, hadde forberedt seg i flere uker. De serverte byggvafler, byggrot, byggrynssalat og en rekke andre smaksprøver, og delte ut poser med produkter og informasjonsbrosjyrer. Over 12 000 mennesker kunne ta med seg poser med bygg hjem til middag. Gullbygg-varene var et bidrag fra samarbeidspartneren Coop Norge.

- Vi er veldig glade for at Coop ønsket å samarbeide

Brekke bygdekvinne-lag var et av lagene som aksjonerte.

med oss om denne aksjonen. Deres bidrag har vært helt avgjørende for at aksjonen skulle bli så vellykket, og det var faktisk så mange lag som ønsket å delta at vi klarte å tømme lagrene deres for bygg! sier Cesilie Aurbakken, generalsekretær i Norges Bygdekvinne-lag fornøyd.

STOR MEDIEOPPMERKSOMHET

Aksjon «Spis norsk bygg» fikk bred pressedeckning. Mange lokallag sendte inn leserinnlegg om bygg til sine lokalaviser, og flere aviser dekket også aksjonen med reportasjer og omtale. Dette resulterte i nesten 70 små og store medieoppslag. Norges Bygdekvinne-lag hadde kronikk på trykk i Klassekampen, og en reportasje i Nationen.

Under aksjonen tikket det stadig inn bilder på Instagram og Facebook fra lag rundt omkring i landet som delte ut byggprodukter og smaksprøver til blide handlende og forbipasserende. Emneknaggen #spisnorskbygg ble flittig brukt. Norsk bygg er helt klart et tema som fanger mange, og som Norges Bygdekvinne-lag tar med seg i arbeidet videre.

Den store lefsefinalen

I september inviterte bladet Familien og Norges Bygdekvinne-lag til lefsekonkurranse. Vi skulle finne Norges beste lefseoppskrift.

TEKST: HELLE CECILIE BERGER

Da fristen utløp, var det kommet inn en betydelig mengde med oppskrifter. For å komme til finalen måtte oppskriftene være godt forklart og målene nøyaktige. Her var det ikke nok å ha «tilpasselig med mel». Når Familien skal trykke oppskriftene, skal det være ei lefse du skal ha lyst til å prøve deg på.

SKRYT TIL FINALISTENE

Bygdekvinne i Bjørgum er dyktige lefsebakere og sa ja på strak arm da de ble utfordret til å bake ut de seks finalelefsene. Før den store bakedagen var alle de seks finalistene kontaktet for å finne ut hvordan lefsene skulle bakes ut for å få det beste resultatet. Noen av bygdekvinne hadde kontakt med sin finalist mens lefsene ble bakt ut, der bilder fra bakingen ble delt via MMS. Rundt bordene vanket det skryt til de seks lefseemnene. De var alle gode å jobbe med.

SMAKTE SEG FRAM TIL VINNEREN

Etter endt lefsebaking, ble de seks bidragene forsiktig pakket ned i en frysebagg og fraktet over fjellet til Oslo. Under 24 timer senere trådte juryen sammen. Førsteplassen gikk til Suldalslefsa og innsender Inger Apeland, mens Nordlandslefsa til Inger Aamodt tok en sterk andreplass. De andre lefsene i finalen var Sunnmørslefsa, Farmors gode ostelefsa, Tjukklefsa 'na Johanne og Potetlefsa fra Hadeland. Oppskriftene til alle lefsene kan du finne ved å søke på www.bygdekvinnelaget.no

JURYENS BEGRUNNELSE:

VINNEREN: SULDALSLEFSA

Juryen uttaler at Suldalslefsa er en meget velsmakende festlefsa. Emnene var gode å bake ut og oppskriften var lett å følge. Lefsa har god konsistens og tyggemotstand. Den gule eggehinna fra siste steking gir lefsa en pen farge, og en glatt og behagelig hinne. Det er en tidkrevende legse å lage med tre stekeomganger, men dette er jo en festlefsa, så det følger litt jobb med den.

EN GOD NUMMER TO: NORDLANDSLEFSA

Juryen uttaler at Nordlandslefsa er god på smak og har en luftig konsistens. Emnene er lette å bake ut og oppskriften er lett å følge. I munnen oppleves Nordlandslefsa myk og saftig.

Jurymedlemmer: Ellen Krageberg, Liv Spilde, Inger Karin Lønnum og Gunn Jorunn Sørum.

Nordlandslefsa kom på andreplass i lefsekonkurranse.

Foto: Kaisa Tive.

Vellykket innsats for inkludering

TEKST: SOSAN ASGARİ MOLLESTAD

81 bygdekvinne­lag over hele landet har engasjert seg for inkludering av minoritetskvinner og tilflyttere gjennom varierte aktiviteter som har fremmet trivsel, fellesskap, glede og kvinnenettverk.

Nærmere 400 aktiviteter er blitt gjennomført i prosjektet KvinnerUT. Erfaringene viser at det fins et sterkt engasjement, en genuin vilje og en glødende iver blant medlemmene til å arbeide med inkludering.

TAKK FOR INNSATSEN!

En stor takk til alle lokallag og bygdekvinne­lag for å ha lagt ned en fantastisk innsats gjennom prosjektet KvinnerUT. Mangfoldet i aktivitetene har rekruttert mange til deltagelse. Nettverk er dannet, relasjoner er etablert og engasjementet for inkludering er betydelig styrket. De gode resultatene fra prosjektet viser et tydelig tegn på at mange lag vil fortsette med arbeidet for inkludering på bygda.

KvinnerUT har vist det store potensialet vi bygdekvinne­lag har som bidragsytere til inkludering og integrering i det norske samfunnet.

INKLUDERING AV MINORITETSKVINNER OG TILFLYTTERE I BYGDE-NORGE

Gjennom KvinnerUT har Norges Bygdekvinne­lag jobbet målrettet med inkludering av minoritetskvinner og tilflyttere i bygde-Norge. 81 lokallag har deltatt i prosjektet og gjennomført nærmere 400 aktiviteter med fokus på inkludering, kulturutveksling, nettverksbygging, samhold og fellesskap. Dette har vært det første store prosjektet vi har gjennomført innenfor inkluderingsfeltet, og vi har høstet svært nyttige erfaringer. Det har vært et overordnet mål i prosjektet å styrke Norges Bygdekvinne­lag som en inklude-

En nyttig erfaring er at samarbeid med andre organisasjoner, lag og offentlige instanser ofte har fungert godt.

rende organisasjon i alle ledd. Inkludering har vært et gjennomgående tema i aktiviteter som Fylkesledersamlingene 2017 og 2018, Inspirasjonsseminaret 2017, Organisasjonskurset 2018 og seminaret «Minoritetskvinner og inkludering i bygde-Norge» i november 2018.

Prosjektleder fungerte som inspirator og motivator for lokallagene, og jobbet målrettet mot de enkelte lokallag gjennom kontakt og besøk. I alt 55 lokallag og 11 fylkeslag fikk besøk av prosjektleder.

MANGFOLDIGE OG VARIERTE AKTIVITETER

Mange lag har opplevd at det å gjøre ting sammen, som å gå på tur i skogen, sanke bær eller sopp, lage mat av alle slag, gjøre håndarbeid, dyrke grønnsaker og lignende er fine måter å inkludere de nye i laget på. Slike aktiviteter krever ikke spesielle ferdigheter, sterke språkkunnskaper eller krevende forklaringer. Samtidig bidrar de til felles hygge og gode opplevelser.

En nyttig erfaring for ettertiden er at det har vist seg at samarbeid med andre organisasjoner, lag og offentlige instanser har fungert spesielt godt for en del lokallag.

INKLUDERING INN I DEN

ORDINÆRE AKTIVITETSPLANEN

Norge er et flerkulturelt og mangfoldig samfunn. I dette fellesskapet har verdier som demokrati, likestilling og individets frihet en sentral plass, og disse er det viktig å formidle til våre nye medborgere. Mange kommer fra samfunn preget av mangel på både demokrati og ytringsfrihet.

Vellykket integrering forutsetter at man skaper gode møter mellom mennesker, og blir inkludert på arenaer som gir meningsfull deltagelse.

Nå er prosjektperioden over, men vi tar med oss inkluderingsarbeidet inn i våre ordinære aktiviteter både sentralt og lokalt. Erfaringene fra prosjektet KvinnerUT gjør oss godt rustet til å fortsette arbeidet for et mer inkluderende samfunn.

Norges Bygdekvinne­lag takker Gjensidige­stiftelsen, som har gjort det mulig å gjennomføre prosjektet i 2017 og 2018.

Heldagsseminar

«Minoritetskvinner og inkludering i bygde-Norge» var hovedtemaet til et seminar i regi av Norges Bygdekvinne­lag som fant sted på Landbrukets hus i Oslo tirsdag 6. november 2018.

REGJERINGENS NYE INTEGRERINGSSTRATEGI

Statssekretær ved Kunnskaps- og integreringsdepartementet, Kristin Holm Jensen, var den første innlederen. Hun introduserte Regjeringens nye integreringsstrategi «Integrering gjennom kunnskap». Strategien innebærer sterkere fokus på tilpasset undervisnings- og opplæringsmuligheter for innvandrere med særlig fokus på å fremme formell utdanning og kvalifisering for arbeid.

INTEGRERING OG FRIVILLIGHET

Professor Berit Berg fra NTNU drøftet viktige aspekter ved integrerings- og inkluderingsarbeidet i Norge gjennom de siste 30 årene. Hun understreket at frivillighet er et nødvendig supplement til den offentlige innsatsen, og at frivillige organisasjoner bør være initiativtakere for inkluderende tiltak og aktiviteter, en samarbeidspartner for det offentlige systemet og sist, men ikke minst, utfordre eksisterende tanker og aktiviteter innen integrerings- og inkluderingsarbeidet. Hun pekte også på at deltakelse i sivilsamfunn øker sjansen for sysselsetting for innvandrere.

KVINNERUT OG INKLUDERINGSARBEID I BYGDENE

Prosjektet KvinnerUT ble presentert gjennom aktivitetene til to av lokallagene som hadde deltatt i prosjektet. Lokallagsleder Inger Amb presenterte inkluderingsprosjektet «Bætan» i regi av Ringsaker Bygdekvinne­lag, mens innlegget til lokallagsleder for Heddal Bygdekvinne­lag Vera Tinnes Solaas hadde «samarbeid mellom frivillig og offentlig sektor på lokalt nivå» som tema. I tillegg til disse var det innlegg fra Frivillighet Norge og Kristian Tronstad fra Oslo Met.

Evaluering av KvinnerUT

Evalueringen av Prosjektet KvinnerUT ble gjennomført av fagkonsulenter i Prospera-stiftelsen høsten 2018. Denne evalueringen ble finansiert av Gjensidigstiftelsen.

Prospera er et landsomfattende nettverk av dyktige pro bono-konsulenter med høyere utdanning og arbeidserfaring fra ledende bedrifter, organisasjoner og offentlig sektor, som jobber gratis for sosiale entreprenører og ideelle organisasjoner på kveldstid. Prospera kaller det "kompetansebasert frivillighet".

På denne måten får hjelpeorganisasjonene gratis hjelp til høyt prisede tjenester, som for eksempel strategisk rådgiving, markedsføring, fundraising, regnskap, forretningsplaner, nettsideutvikling og andre områder som er kritiske for at de skal få ideene sine satt ut i livet og hjulpet flere mennesker.

Evalueringen hadde som mål å vurdere hva som hadde fungert og ikke fungert i prosjektet, og om Bygdekvinnelagets arbeidsmetode egner seg som en måte å arbeide med inkludering.

Spørreundersøkelsen ble sendt til 382 lokallag. Det ble gjennomført 21 intervjuer med representanter fra lokallagene, deltagere i aktivitetene og Bygdekvinnelaget sentralt.

Evalueringen viser at:

- Norges Bygdekvinnelag har et stort potensial for å bidra til inkludering
- Organisasjonens tilnærming og metode i arbeid med inkludering har vært vellykket
- Prosjektet viser en høy grad av måloppnåelse
- KvinnerUT har bidratt til økt folkehelse og trivsel
- Det har vært varierende, men relativt høy deltagelse i aktivitetene
- KvinnerUT har bidratt til å skape en uformell arena for kultur- og språkutveksling

Anbefalinger

Prospera-teamet anbefaler flere tiltak som vil styrke videre arbeide og innsats for inkludering i regi av Norges Bygdekvinnelag:

- Forlengelse av prosjektperioden
- Samarbeid med andre organisasjoner, foreninger og offentlige instanser om arbeidet for inkludering
- Sterkere involvering av fylkeslagene i arbeidet for inkludering som motivatorer og inspiratorer for lokallagene
- Utarbeidelse av en veileder i inkluderingsarbeid basert på læring og erfaringer fra KvinnerUT

Norges Bygdekvinnelag til FNs Kvinnekommisjon **KVINNERS RETTIGHETER MÅ STYRKES!**

Med dette budskapet reiste Norges Bygdekvinnelag til FNs kvinnekommisjon i New York i mars 2018. Med reisestipend som deltakere i delegasjonen til FOKUS (Forum for kvinner og utviklingsspørsmål), var vi klare for nye opplevelser og ny kunnskap.

TEKST: CESILIE AURBAKKEN

Det overordnede temaet for årets konferanse var likestilling for kvinner og jenter på landsbygda. Å være en del av delegasjonen til FOKUS ga oss en mulighet til å følge med på FN-forhandlingene fra innsiden og få et innblikk i hvilke forhold en stor del av verdens kvinner og jenter på bygda lever under. Denne gruppen kommer dårligst ut på alle likestillings- og utviklingsstatistikker verden over.

KVINNER SAKKER AKTERUT

Utfordringen for kvinner og jenter verden over er tilgang til utdanning, arbeid, arverettigheter og rett til land, vilkår for kvinnelige bønder til markeder, lån- og kreditter, informasjon og teknologi, helse- og sanitærforhold og økende grad av brudd på menneskerettigheter og trusler og drap på kvinnelige menneskerettighetsforkjempere.

Dessverre er kvinner og jenters rettigheter i dag i tilbakegang på grunn av konservative og religiøse krefter. De ønsker ikke at kvinner skal likestilles med menn. Dette påvirket klimaet under forhandlingene. Mange var bekymret for om FNs kvinnekonvensjon ville bli svekket, og ikke styrket.

KVINNEORGANISASJONER PRESSER PÅ

Mens forhandlingene pågikk var flere tusen små og store kvinneorganisasjoner fra hele verden til stede i New York for å møtes seg imellom og for å øve press på de ulike lands delagasjoner for å påvirke utfallet av forhandlingene.

Fredag 24. mars ble landene enige om

Vi er minnet på hvor den viktige rollen sivilsamfunnet spiller i kampen for en utvikling bygget på likestilling og likeverd.

en slutterklæring som var langt mer enn mange hadde håpet på. Dagens FN-konvensjon ble heldigvis ikke svekket og kvinnelige menneskerettighetsforvarere har fått en sterkere internasjonal beskyttelse.

Erfaringen fra to utsendte bygdekvinner etter noen opplevelsesrike og intense dager i New York, er hvor viktig sivilsamfunnet er i kampen for en utvikling bygget på likestilling og likeverd, om det

handler om global matsikkerhet, reproduktiv helse eller menneskerettigheter. Som generalsekretær i Norges Bygdekvinnelag er jeg blitt styrket i troen på viktigheten av det arbeidet vi gjør som frivillig organisasjon for å sikre kvinners interesser, det være seg i våre lokalsamfunn, på nasjonalt nivå eller på tvers av landegrensene. Din innsats teller.

Global matsikkerhet er en likestillingskamp

Likestilling er ikke bare et mål i seg selv, men en forutsetning for en inkluderende økonomisk utvikling og nok, sunn mat til alle, mente vi i en kronikk i Nationen i mars 2018. Dette var i forbindelse med Norges Bygdekvinnelags deltakelse under FNs kvinnekommisjon i New York i mars.

Det overordnede temaet for FNs kvinnekommisjon 2018 var likestilling for kvinner og jenter på landsbygda. «Verdenssamfunnet har i alt for lang tid unnlatt å gjøre noe med de enorme utfordringene for rurale kvinner i fattige land. Den generelle velstandsøkningen for en voksende, urban middelklasse i lav- og mellominntektsland har ikke klart å dra med seg de aller mest sårbare», skrev vi i kronikken signert av Bygdekvinnelagets delegater, leder Ellen Krageberg og generalsekretær Cesilie Aurbakken.

«Kvinner står for over halvparten av arbeidet som gjøres i landbruket, men nyter lite av godene. De opplever å befinne seg på utsiden av den formelle økonomien, med dårlig tilgang på lån og kreditt, tjenester og utstyr. Kun om lag én prosent av lånene i landbruket har tradisjonelt gått til kvinner. I mange land er kvinner forhindret fra å eie land», pekte vi på da vi beskrev problemene med den grove forskjellsbehandlingen av

rurale kvinner i fattige land.

Vi ba om en rekke tiltak hvor Norge måtte forplikte seg internasjonalt: «En start er at kvinner og småbønder må ha rett til eierskap av egne såfrø og produksjonsressurser, til å utøve og dele kunnskap om lokaltilpassede landbrukspraksiser, frihet fra landran og dumping av matvarer som ødelegger lokale markeder. Kvinner må kunne ta del i verdiskapingen, få tilgang til innsatsmidler, teknologi og ikke minst god, målrettet landbruksrådgivning. Vi bør i større grad støtte tiltak hvor kvinnelige bønder selv overtar eierskap over hele produksjonskjeden. Kanskje viktigst må kvinner kunne organisere seg og få støtte til lokalt grasrotarbeid. Da er det et tankekor at den norske bistanden som går til sivilsamfunnsorganisasjoner og til landbruk er nedadgående», skrev vi, og ba Norge gå i front for en mer ambisiøs utviklingspolitikk som bedrer rettighetene til kvinner på landsbygda.

FAO SIER:

Dersom kvinner fikk lik tilgang på innsatsfaktorer som teknologi, gjødsel, såfrø, markeder og kapital, ville produksjonen deres økt med mellom 20 og 30 prosent. Dette ville ført til at antallet som sulter i verden kunne reduseres med 100 til 150 millioner. – FNs organisasjon for mat og landbruk (FAO)

Foto: Harald Herland, Applaus! Film & TV AS

Statsbudsjettet 2019: Jordvern og matsikkerhet

Til statsbudsjettet 2019 ga vi innspill om jordvern, matsikkerhet, beredskapslagring av korn og lov om god handelsskikk.

JORDVERNSTRATEGI

Regjeringens forslag til ny jordvernstrategi er for lite ambisiøs. Det sa Norges Bygdekvinnelags leder Ellen Krageberg da hun la fram Bygdekvinnelagets innspill til statsbudsjettet for 2019. Regjeringen strammer ikke inn jordvernålet, som blir liggende på maksimalt 4 000

dekar nedbygd matjord i året. Den kommer heller ikke med noen vesentlige nye og konkrete tiltak for å oppnå et styrket jordvern. Vi mener matjorden er for dyrebar til å miste, og at jordvernet bør ha en nullvisjon. Dessuten etterlyser vi konkrete tiltak og sanksjonsmuligheter.

MATSIKKERHET

Matsikkerhet, beredskap og selvforsyning er viktige saker for Norges Bygdekvinnelag. Vi ba om fortgang i å få på plass beredskapslagring for korn. Vi pekte også på behovet for ikke bare matkorn, men

såkorn og fórlagring, og vi ba Norge ta større ansvar for egen selvforsyning. Det må tas sterkere grep for å øke produksjonen og utnytte de ressursene vi har i hele landet, sa vi.

I tillegg nevnte vi i innspillet vårt at lov om god handelsskikk, som er vedtatt av Stortinget at skal komme, nå må legges fram og implementeres uten flere forsinkelser. Vi omtalte også viktigheten av fortsatt organisasjonsstøtte til frivillige og ideelle organisasjoner.

Byggkorn – Norges konkurransefortrinn

Under statsbudsjett-høringen i Næringskomiteen benyttet vi også anledningen til å snakke om norsk bygg, og dele ut bygg-brosjyrer til politikerne i Næringskomiteen. Vi tok til orde for at bygg er en råvare Norge har et sterkt konkurransefortrinn på, hvor vi bør øke produksjonen for å bidra til nasjonal og global matsikkerhet.

- Vi oppfordret politikerne til å styrke jordvernet, implementere lov om god handelsskikk, og bevilge mer penger til forskning og utvikling av nye produkter for å bidra til høyere forbruk av norsk matbygg, sier Ellen Krageberg som snakket i komiteen.

Samme dag, den 16. oktober, hadde vi en kronikk på trykk i Klassekampen som tok for seg de samme kravene og argumentene. «Forutsetningen for å oppnå global matsikkerhet er at alle verdens land produserer så mye mat de klarer, basert på de naturgitte forutsetningene de har. Om det politiske målet om økt norsk matproduksjon og landbruk i hele landet skal bli omsatt til praksis, må vi hente fram stoltheten over våre egne råvarer og gå systematisk til verks for å øke produksjonen av den maten som passer best til å dyrkes i landet vårt», skrev vi i kronikken.

Hva KrF BURDE KJEMPE FOR

Da Kristelig Folkeparti inngikk i regjeringsforhandlinger med den sittende regjeringen mot slutten av 2018, ga vi innspill til hva de burde få på plass i den nye regjeringserklæringen.

Innspillet fokuserte på temaene momskompensasjon for frivillighet, gode liv i levende bygder og trygg matproduksjon på norske ressurser.

Vi ba KrF få regjeringen til å forplikte seg til full momskompensasjon for frivillige organisasjoner. I dag blir ikke momsutgiftene fullt ut kompensert hvilket i praksis betyr en statlig avgiftsbelegging av frivillighet.

Vi ønsket at KrF skulle arbeide for å sikre alle nordmenn likeverdig tilgang til offentlige tjenester uavhengig av hvor de bor, særlig i

sammenheng med kommune- og regionreformen, samt en større satsing på lokal innovasjon, kvinnelig entreprenørskap og bredbåndsutbygging.

Til sist ba vi KrF kjempe for en sterk selvforsyning, høy beredskapsvevne og forbrukeres rettigheter. Vi ba om en nullvisjon for nedbygging av matjord, landbruk i hele landet gjennom en satsing på små og mellomstore bruk, rask implementering av lov om god handelsskikk, og en fortsatt bruk av føre-var-prinsippet i norsk GMO-politikk.

Foto: Lars Martin Bøe

Leserinnlegg: BÅDE FOLK OG DYR TRENGER MATSIKKERHET

I kjølvannet av den ekstreme tørken som fant sted sommeren 2018, hadde Norges Bygdekvinneforbund et leserinnlegg på trykk i Oppland Arbeiderblad som handlet om viktigheten av å ha en nasjonal politikk for matsikkerhet og beredskap.

TEKST: MARI GJENGEDAL

«Sommeren har vært en påminnelse om hvor sårbare vi er når naturen viser krefter og været slår feil. Årets ekstreme tørke er ikke kun et problem for bønder, men for hele samfunnet» skrev Ellen Krageberg, leder i Norges Bygdekvinneforbund, den 22. august.

I leserinnlegget viser hun til at Stortinget har bedt regjeringen legge fram en sak i løpet av 2019 om etablering av nasjonale beredskapslagre for korn, men at det ikke er nok kun å lagre matkorn.

«Som vi har sett med årets tørkesommer, er beredskapslagre for førkorn vel så viktig. Når vi blir rammet av alvorlig tørke i Norge, er det ikke primært menneskene som mister maten sin, men dyrene. Norge er et grasland, og dyrehold er landbrukets viktigste næring. Også norsk kornproduksjon går i stor del til dyrene. Når avlingene feiler, må

dyr slaktes, matmarkedet svinger og tusenvis av bønder havner i økonomisk uføre. Dersom gjeldstyngede bønder må selge gårdene sine og legge ned produksjonen, er det en alvorlig trussel mot den nasjonale matsikkerheten», skrev hun.

Samtidig konkluderte hun med at det viktigste er å sikre et grunnlag for matsikkerhet på lang sikt. Det handler om å legge til rette for en matpolitikk hvor før produseres på små og store gårder, på flatbygda, ved fjorden og i fjellet. «Den norske jordbruksmodellen med matproduksjon over hele landet, bidrar til et rikt matmangfold, et variert kulturlandskap og levende bygder over hele landet. Det er dette som sikrer oss nasjonal mattrygghet, matsikkerhet og beredskap,» avsluttet hun.

Innspill til folkehelsemeldingen

God og bred kunnskap om matlaging, råvarer og fysisk aktivitet, er grunnmuren i en god fysisk og psykisk folkehelse. Dersom vi skal oppnå dette, må alle aktører bidra. I vårt innspill til den nye folkehelsemeldingen, som skal komme i 2019, la vi særlig vekt på fem tiltak:

- Bedre integrering av ernæring og kosthold i skolens mat- og helsefag, samt i barnehagene og både lærer- og helsearbeiderutdanninger.
- Gratis skolemat for å utjevne sosiale forskjeller, og gi bedre læring og konsentrasjon blant barn.
- Styrking av frivillig sektor som formidler kunnskap om råvarer, matglede og

ferdigheter innen matlaging og kosthold.

- Mer press på dagligvarebransjen for å merke innhold og opphav for matvarer. Forbrukere har rett til å kunne ta gode og informerte valg.
- Satsing på sunne alternativer til salg på arrangementer for barn og unge.

Norge må ta globalt klimalederskap

Det var hovedbudskapet i en kronikk vi hadde på trykk i Nationen i anledning verdens matdag i oktober. Kronikken var forfattet sammen med Norges Bondelag, Norges Bygdeungdomslag og Utviklingsfondet. Her tok vi til orde for at klimatilpasning i landbruket, både i Norge og i resten av verden, er avgjørende for at vi skal klare å mette verdens befolkning i møte med klimaendringene.

Foto: Kristoffer Nyborg

Jordbruksoppgjøret: Vi krever bedre velferd!

- Gode velferdsordninger er avgjørende for at flere kvinner skal ta valget om å bli bonde, sier leder Ellen Krageberg til representantskapet i Norges Bondelag. I forhandlingene til jordbruksoppgjøret gjentok Norges Bygdekvinneforbund budskapet vi har hatt gjennom flere år om behovet for bedre velferdsordninger i landbruket. Bonden må få mulighet til å vedlikeholde produksjonen av god, norsk, trygg og sunn mat til forbrukerne selv ved sykdom og svangerskap.

En undersøkelse fra Norges Bondelag viser at 75% av de 2000 kvinnelige medlemmene som svarte, mener at bedring i velferdsordninger har betydning for valg om å bli bonde eller ikke. Det er en uholdbar barriere for kvinner som ønsker å bli bønder, at de må leve med usikkerhet og økonomisk risiko for virksomheten dersom de blir gravid eller syk. Det å produsere mat er en for viktig samfunnsoppgave til at risikoen skal måtte bæres av den enkelte kvinne.

Det er særlig viktig å bedre ordningen for sykdom og svangerskap, men også ferie og fritidsordningen er av betydning.

Bygdekvinnelaget i media

I 2018 fokuserte Norges Bygdekvinnelag på å skape en bedre helhet og en mer effektiv samkjøring av våre ulike kommunikasjonskanaler.

TEKST: HELLE CECILIE BERGER
OG INGRID LAMARK

Vi har i 2018 hatt 2.361 oppslag i lokale, regionale og riksdekkende medier. Det er en økning på 44 oppslag fra året før. Denne medieaktiviteten gir en leserdekning på ca. 4 millioner mennesker og en annonseverdi på hele 40 millioner kroner, ifølge anslag fra Retriever.

Th: Dette bildet av gårdskona Sigrid Kvåle fra Bygland i Aust-Agder under slåttene i 1888, var bildet som fikk flest "likes" på Instagram i 2018 - 141 i tallet.

Foto: Norsk Folkemuseum

UNESCO OG IMMATERIELL KULTURARV

I begynnelsen av juni kunne vi formidle nyheten om at Norges Bygdekvinnelag var tildelt status som rådgivende organisasjon innen immateriell kulturarv av generalforsamlingen i UNESCO. Nationen hadde nyheten som hovedoppslag 4. juni. Mynewsdesk laget også en pressemelding som ga mye pressedeckning over hele landet, blant annet på godt.no, matsiden til VG. Vi utdypet og informerte om UNESCO-statusen via vår nettside, på Facebook og Instagram fra sommeren og utover høsten. Temaet er også blitt fulgt opp i Bygdekvinner nr. 3 med flere artikler. Nynorsk pressekontor laget i november en artikkel om saken, som ble spredt i Nationen, Dagen og Romsdals Budstikke.

KVINNERUT

Vi opprettet en egen Facebookgruppe, «KvinnerUT – inkluderende kvinnefellesskap i distrikt Norge», for å skape en felles møteplass på nettet for enkeltpersoner og grupper som jobber for inkludering og integrering. Til nå har gruppen 328 medlemmer. I 2019 håper vi å få med flere organisasjoner utenfor bygdekvinnelaget i denne gruppa.

Vi har også formidlet arrangementer og minner fra KvinnerUT via bygdekvinnelagets sider på Facebook og Instagram. I medlemsbladet Bygdekvinner har vi hatt artikler der tema har vært 1) Malahat Nasibova og flyktninger som sliter med å få kvalifiserte jobber, 2) Sisters in business og sosialt entreprenørskap, 3) Abeer Yaseen, en flyktning som bygger nytt liv i Norge og 4) Kvinnesamhold i åkeren, Ringsaker Bygdekvinnelags KvinneUT-satsing.

Før for seminaret «Minoritetskvinner og inkludering i bygde-Norge» brukte vi sosiale medier aktivt for å skape oppmerksomhet, noe som nok var en viktig bidragsyter til antall påmeldte. Videoen der prosjektleder Sosan Asgari Mollestad inviterer til seminar ikledd diverse kulturelle plagg, hadde 6.895 visninger.

Vi har fått kommunisert KvinnerUT godt ut i våre egne kommunikasjonskanaler, og lokallagene våre har vært flinke til å få oppmerksomhet i lokalavisene.

TRADISJONSMAT

Tradisjonsmat er godt stoff som gjerne plukkes opp av lokalaviser og riksmedia. Det har i 2018 vært publisert 95 artikler i norske aviser som omtaler tradisjonsmat sammen med Norges Bygdekvinnelag.

De fleste oppslagene er fra lokalaviser om arrangementer lokale bygdekvinnelag har stått for. I riksmedia har Norges Bygdekvinnelags arbeid med mattradisjoner fått stor spredning. Her kan nevnes en feature-artikkel i D2 i oktober med mye omtale av bygdekvinnelagets arbeid og intervju med fire bygdekvinner. Vi har hatt samarbeid om tradisjonsmatstoff i to utgaver av bladet Familien, og da Nationen kåret Norges nasjonalrett, ble vi i bygdekvinnelaget intervjuet som fagpersoner på tradisjonsmat.

Etter at prosjektleder kom på plass i august, er det blitt gjort et godt stykke systematisk og målrettet arbeid med å kommunisere norsktradisjonsmat.no gjennom nettsiden, Facebook og Instagram. Det har gitt en tredobling av trafikken. Gjennomsnittlig besøk på nettsiden første halvår var 25.000 i måneden, før det i siste halvdel av året økte til 41.000 i måneden. Best besøkt var nettsida i desember, med 67.000 brukere. Nettsida har hatt 400 000 brukere totalt i 2018.

Mange oppfatter ikke at det er Norges Bygdekvinnelag som står bak norsktradisjonsmat.no. Dette vil vi jobbe med å tydeliggjøre i 2019.

BYGDEKVINNER

Det er gitt ut fire utgaver av vårt medlemsblad i 2018. Opplaget har vært på 15.200 eksemplarer. Hovedtema har vært KvinnerUT, UNESCO-status, nytt samarbeid med Utviklingsfondet i Guatemala, og hva du får igjen for medlemskapet i bygdekvinnelaget. I tillegg har vi delt artikler om de temaene vi har engasjert oss i sentralt, fylkesvis og lokalt. Erfaringene viser at vi kan nå ut til mange mennesker og skape mye entusiasme. I tillegg kan vi skape betydelig medieinteresse også utenfor egne kanaler.

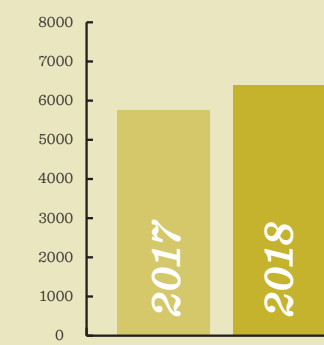
STATISTIKK

BYGDEKVINNELAGET.NO

Sidevisninger i 2018: 332.570
Brukere: 60.930

Nesten halvparten av de besøkende kommer fra organisk søk (48 prosent), mens henvisning fra sosiale medier sto for 27 prosent av besøkene.

Facebook

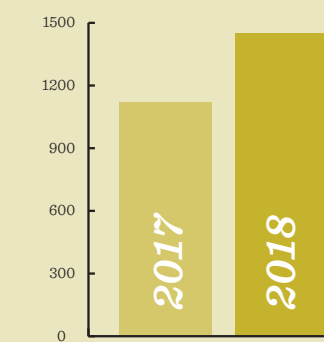
Økning: 10,7 prosent
(+ 618 på et år)

Mest engasjerende sak

Kulturminister Trine Skei Grande gratulerer Norges Bygdekvinnelag med UNESCO-status:

Rekkevidde: 34.800

Instagram

Økning: 29,5 prosent
(+330 på et år)

Mest engasjerende bilde

Ja til gratis skolemat

Rekkevidde: 903

FAKTA

Mosambik ligger i det sørlige Afrika og er dobbelt så stort som Norge. Med 25 millioner innbyggere og et moderat klima burde Mosambik vært en stor matvareeksportør, men en lang historie som portugisisk koloni, og deretter en langvarig borgerkrig, har gjort at landet har lav produksjon av egen mat. Potensialet er stort, men det er behov for organisering. Mosambik har nå en høy økonomisk vekst på mellom 7-10%, men er fremdeles et av verdens fattigste land. Hele 45% av barna vokser opp med underernæring. Bøndene driver normalt på mellom ett til tre dekar.

Avslutning for *Mosambik-prosjektet*

I 2018 avsluttet Bygdekvinnelaget sitt 6 år lange engasjement sammen med Norges Vel i Mosambik.

TEKST: ELLEN KRAGEBERG | FOTO: CESILIE AURBAKKEN

I løpet av prosjektperioden støttet Norges Bygdekvinnelag prosjektet med 1.000.000 kr. Om lag 400.000 av disse ble samlet inn av lokallagene. Støtte fra Norad sørget for at prosjektet fikk 9 kroner ekstra for hver krone som kom inn fra oss.

I løpet av tiden Norges Bygdekvinnelag var involvert, bidro vi til arbeidet med å bygge opp samvirkebedriften IKURU og bondeorganisasjonen AMPCM. Vi laget

en brosjyre og hadde kort til salgs for å samle inn penger. Kortene var en gave på ti cashewtrær til lokale bønder.

Samvirke en viktig organisasjonsform for å styrke bonders rettigheter og muligheter til å være få en større del av inntektene i verdikjeden. Norges Bygdekvinnelag arrangerte i 2015 en medlemstur til Mosambik for å lære om prosjektet og se organiseringens betydning med egne øyne. Den lokale bondeorganisasjonen AMPCM hadde organisasjonskurs og kurs i økonomi for kvinner. De opprettet nye lokallag og landbruksamvirkeforetak og ga fagrådgiving til bønder om effektiv landbruksproduksjon. Det ble også startet opp flere kvinnebanker som ga mikrokreditt til kvinner som ville starte

egen bedrift. En viktig del av prosjektet var også å jobbe for bedre rammevilkår for samvirker i Mosambik, og for at samvirker skal kunne omsette lovlig.

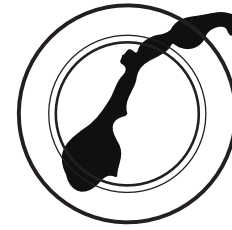
Felleskjøpet bidro med en såfrøfabrikk, som ble demontert og fraktet til Mosambik for produksjon der. Den lille nøttefabrikken fikk til en direkte import av cashewnøtter fra bønder i Nampulaprovinsen. Dette er flaggskip-nøttene til den lille nøttefabrikken, og prosjektet har sørget for at det lokale bondesamvirket har kunnet ta grep om en større del av verdikjeden både lokalt og i eksporten til Norge.

Prosjektet er revidert og prosjektrapportene fra Norges Vel er godkjente av Norad.

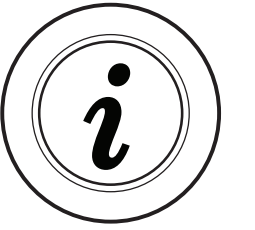

Lokallag 2018

Lokallagene er motoren i organisasjonen vår. Det er lokalt at magien skjer! Rundt omkring i landet vårt har over 400 lokallag stått på i hele 2018, og det har vært en enorm variasjon i aktiviteter. Takk for innsatsen i året som har gått!

427
LOKALLAG

5 Beste vervefylker
I DISSE FYLKENE ER DET BLITT VERVET FLEST NYE MEDLEMMER I 2018

NYE/REETABLERTE LAG
RANDBERG (ROGALAND)
IVELAND (AUST-AGDER)

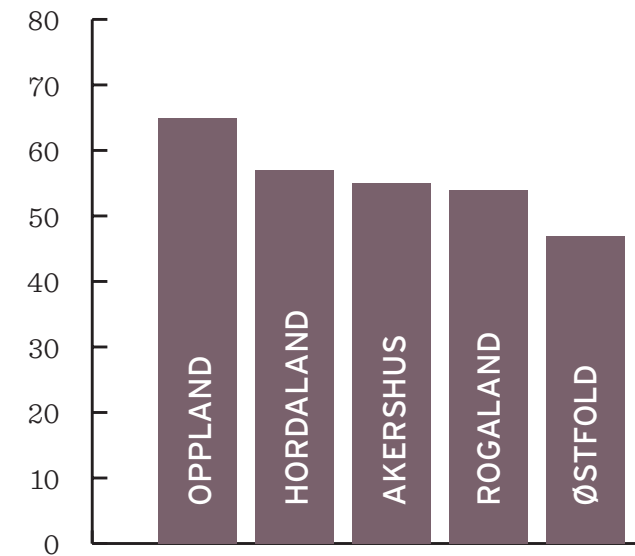

NEDLAGTE LAG
KRØDSHERAD (BUSKERUD)
OPHEIM (BUSKERUD)
BOTNE (VESTFOLD)
LUNDE OG FLÅBYGD (TELEMARK)
NEDSTRAND (ROGALAND)
ETNE (HORDALAND)

DE STØRSTE LOKALLAGENE I LANDET:

1. BJERKREIM (ROGALAND): 122
2. VARHAUG (ROGALAND): 116
3. OMVIKDALEN (HORDALAND): 115
4. NÆRBØ (ROGALAND): 109
5. SANDE (VESTFOLD): 78

ANTALL RAPPORTERTE ÅPNE MØTER OG ARRANGEMENTER:

2 013

BESTE VERVELAG:

LÅGEN BYGDEKVINNELAG (OPPLAND)

26 NYE MEDLEMMER

BESTE VERVER:

LIV GRUVEN HANSEN
LÅGEN BYGDEKVINNELAG (OPPLAND)

ANTALL RAPPORTERTE DELTAKERE

36 988

ELDST OG YNGST

YNGSTE MEDLEM: **16 ÅR**
ELDSTE MEDLEM: **102 ÅR**

NY FRISK I RANDABERG

I Randberg kommune utenfor Stavanger har en ny generasjon bygdekvinne kommet sammen for å blåse liv igjen i det lokale bygdekvinnelaget.

I slutten av januar 2018 startet nye Randberg Bygdekvinne lag opp igjen etter å ha vært nedlagt siden 2012.

- Det hele startet med at Anniken Sørensen, en lokal ildsjel, inviterte en gjeng damer hjem til seg for å høre om vi var flere som ønsket å starte opp igjen, forteller Tone Ravnås, som er blitt valgt til leder for det nye lokallaget.

Hun sier at de etter det første møtet begynte å planlegge det offisielle oppstartsmøtet. Dette fant sted noen måneder senere og initiativtakerne var fantastisk fornøyde med oppmøtet. 30 damer møtte opp på Tungenes Fyr til oppstartsmøtet. Med denne store interessen var reetableringen et faktum, sier Tone.

MANGE IDEER

På oppstartsmøtet hadde deltakerne en ideugnad hvor det kom mange ideer til aktiviteter. Det var alt fra vevkurs, lefsekurs, bedriftsbesøk til nærbedriftene Sandnes Garn og Kryddergården, temakvelder med presten, bingokveld, strikkekafe, kakebaking, restefest, sanking av ville vekster, og kransekurs. Disse innspillene har blitt brukt når laget har planlagt aktiviteter gjennom året, forteller Tone.

- Allerede før oppstartsmøtet tyvstartet vi med kransekurs. Videre har vi hatt kurs i kjøkkenhagedyrking, ordføreren i Randberg har hatt tur med ville vekster, Stian Espedal har fortalt om slakt og tilbe-

reding av ulike lammeretter, og vi har hatt makronkurs. Laget har i dag 37 medlemmer, og de er i hovedsak mellom 30 og 40 år. Det er en variert gruppe med mange ulike interesser. Det er lokallagslederen godt fornøyd med.

NYTTIG MED FACEBOOK

«Er du litt lei av Netflix, og kan tenke deg å delta på spennende aktiviteter i sosialt og trivelig lag? Bli med å etablere Randberg bygdekvinne lag!»

Dette er teksten man kan lese når man besøker Randberg Bygdekvinne lag på Facebook. Tone forteller at laget aktivt bruker Facebook for å markedsføre arrangementene.

- Å bruke Facebook er gratis, og vi når ut til flere enn vi ellers ville gjort. Lokalavisen er også nyttig å bruke, men jeg vil absolutt anbefale andre lag å utnytte mulighetene som ligger i de sosiale mediene, sier hun. Laget har egne arrangementer på Facebook for aktivitetene sine, og legger ut bilder i etterkant.

Det å starte opp et nytt lag er imidlertid ikke uten utfordringer. - Å finne egnede lokaler har vært vanskelig, samt det å etablere rutiner for de praktiske sidene ved å drive et lag. Veldig mange av oss er midt i en travel småbarnsperiode, hvor hverdagens ofte er fylt opp med jobb, hus og barn. Jeg tror det er flere enn meg som sovner på sofaen mens jeg bretter klær om kvelden, ler Tone.

Selv om hun ikke føler at laget er helt ferdig med oppstartsfasen, og de er nødt til å jobbe med å få en god økonomi og stabil drift i laget framover, er det ingen tvil om at Randberg Bygdekvinne lag har funnet en suksessoppskrift som har sikret engasjement:

- Bygdekvinne laget må først og fremst gi et positivt tilskudd og tilføre energi i en travel hverdag. Det er viktig for oss å fokusere på det som er kjekkest: nemlig å være i lag! Vi vil gjøre det så enkelt som mulig for å få folk til å være med. Å ha kjekt sammen - det er det viktigste.

Foto: Jane Brit Sande/Bondevennen

Kvinnenettverk i åkeren

I god tid før vekstsesongen 2018 startet, sparket Ringsaker Bygdekvinne lag i gang et ambisiøst prosjekt. En liten åkerlapp skulle ende opp med å bli et frodig møtested i bygda, og en viktig arena for inkludering og fellesskap.

TEKST: INGER AMB, RINGSAKER BYGDEKVINNE LAG FOTO: RINGSAKER BYGDEKVINNE LAG

Målet var å skape et nettverk og møteplass for innvandrerkvinner og andre i bygda. I løpet av sommeren jobbet 20 kvinner fra ti forskjellige nasjonaliteter sammen med å dyrke ulike vekster, og nye vennskapsbånd ble dannet for alltid.

Gjennom dyrkingssesongen ble det høstet mye, og reddiker, salat, løk, gulrot, squash, tomater, agurk, blomster og poteter fikk nyte den varme sommeren. Gode hjelpere ordnet gjerde rundt Bæta'n og skaffet ei pumpe til vanningsanlegget. En nabo var snill og lånte bort strøm til vanning.

Hver eneste onsdag møttes kvinnene for vanning, rensking, høsting, og til slutt sosialt samvær med god mat. Mange av damene tok med seg ektefeller og barn, noe som ga et fargerikt fellesskap med folk i ulike aldre. Rundt bordene gikk praten livlig.

Da prosjektet skulle avsluttes etter sommeren, møtte det opp 75 små og store til markeringen, inkludert biskop Solveig Fiske og varaordfører Geir Roger Borgedal. I løpet av kvelden ble potetene høstet, og etter en trivelig kveld med et rikholdig frukt- og kaffe bord, hyggelige samtaler, mange fine ord og gode klemmer var det på tide å takke for denne gang.

«Bæta'n» er blitt en møteplass for å styrke kvinners deltakelse i lokalsamfunnet, og det er en stor glede at Sparebank1-stiftelsen har bevilget Ringsaker Bygdekvinne lag 25 000 kroner til å satse videre på prosjektet i 2019.

8. mars i Degernes

- Det er første gang vi har et 8. mars-arrangement. Vi har invitert alle kvinner i bygda, sa nestleder Bjørg Solhaug i anledning Degernes Bygdekvinne lag i Østfold sitt kvinne dagsarrangement. Degernes Bygdekvinne lag er opptatt av fellesskap på tvers av nasjonaliteter. Til arrangementet hadde de invitert «internasjonal kvinne gruppe», en gruppe på 100 kvinner fra 20 land. Gruppen møtes hver

måned og tar opp ulike tema. På kvinne dagsarrangementet stod kvinners verdi og selvfølelse på dagsorden.

- Dessverre er det mange kvinner som har dårlig selvfølelse og en negativ indre dialog. På denne dagen er det betimelig med en påminnelse om at vi er like verdifulle, like kloke og like nødvendige som menn, fortsatte hun.

Årets lokallag: Omvikdalen Bygdekvinnelag

- Det er en anerkjennelse av styret mitt og det arbeidet de har gjort. Dette har damene mine fortjent, sier Grethe Brundtland, leder i årets lokallag.

TEKST OG FOTO: HELLE CECILIE BERGER

Det er liten tvil om at Omvikdalen Bygdekvinnelag i Hordaland har funnet en oppskrift som virker, noe som er tydelig på den sterke tilveksten av nye medlemmer. I løpet av de siste tre årene er medlemstallet tredoblet, og med 115 betalende medlemmer i slutten av 2018 er laget landets tredje største. - Vi tror det er bredden i aktiviteter som har ført til at mange i ulike aldersgrupper vil være medlem i laget vårt, sier Grethe Brundtland, leder i laget som har medlemmer fra 26 til 81 år.

SYNLIGHET ER AVGJØRENDE

Alle arrangementer annonseres bredt, og laget har et aktivt forhold til lokalavisene. Journalistene blir invitert til arrangementer, og har rapportert fra store hendelser som bokutgivelse, deltagelse på medlemstur til Mosambik, oppstart av nye tiltak, verdens matvaredag og jubileumsmarkering. - Avisene har laget gode reportasjer, og de har tatt inn alle våre leserinnlegg, forteller Brundtland.

Samarbeid med kulturkontoret og helselag, det lokale bondelaget og 4H har også vært med å synliggjøre bygdekvinnelaget.

ÅPENHET OG VARIASJON

Alle medlemmer får tilsendt halvårsprogrammet, og en ekstra påminnelse i forkant av hvert arrangement. Alle møter og aktiviteter er åpne for alle, med unntak av den formelle delen på årsmøtet. Resultatet er at kvinner som har deltatt på flere arrangementer, bestemmer seg for å melde seg inn som medlem.

Internt i laget er det etablert egne arbeidsgrupper for strikkekafé, middag i barnehagen, turer og kurs. Hver og én av disse gruppene arbeider selvstendig og legger opp egne program som tilpasses aktivitetsplanen for laget.

- Vi ønsker å nå flere målgrupper, forteller Grethe Brundtland.

MANGFOLDIG STYRE

Styret representerer bredde i både alder og kompetanse, og medlemmene snakker varmt om det å være tillitsvalgt. Folk er positive til å ta på seg oppgaver, og det den enkelte tar på seg, blir utført.

- Alle er til å stole på. Det er gjensidig tillit mellom alle i styret og arbeidsgruppene, forteller leder Brundtland.

Dette gjør Omvikdalen Bygdekvinnelag:

- Strikkekafé: Samarbeid med en lokal garnbutikk som bidrar med salg av mønstre og garn, samt informasjon og veiledning. De har arrangert foredrag, kofteutstilling, og større og mindre arrangementer med kurs, kafé og kunstneriske innslag.
- Laget har videreført «Aksjon sunn matglede» med å lage middag i barnehagen, og prosjektet «Bygda i bevegelse» har levd videre i form av turer i nærmiljøet. Turene kombineres med kulturopplevelser og kunnskapsdeling om lokale kulturminner.
- Måneskinnstur ved fullmåne i januar/februar er blitt en tradisjon.
- Høstfest for medlemmer og venner, med god underholdning og femretters middag laget av lokale råvarer.
- Kursing i tradisjonsmat, som lefsebaking og julepållegg, og i håndverk, som pilefletting, bunadssøm og veving av kvaringer til bunad.
- Laget driver også med vevstue, lesesirkel og sokkestrikking til nyfødte. I 2019 har de mål om å gi ut bok om Kvinneheradsbunaden.

Foto: Vestby Bygdekvinnelag

Strikkedugnad til bygdas nyfødte

Vestby Bygdekvinnelag har i overfire år strikket babysokker til alle nyfødte i kommunen. Sokkene overleveres på det første møtet med helsestasjonen eller ved hjemmebesøk. Sammen med sokkene får nybakte foreldre bygdekvinnelagets brosjyre om barnemat. Det fødes over 200 babyer i året, så det er litt å strikke. For å hjelpe de to superstrikkerne i laget, arrangerte Vestby Bygdekvinnelag «samstrikking av babysokker» på en nyåpnet kafé. Over 50 strikkeglade damer møtte opp, og mange par med sokker ble påbegynt. En hyggelig kveld som kanskje blir et fast opplegg.

Pris til Selbus Bygdekvinner

Selbu sparebanks nye inkluderingspris ble i 2018 tildelt Selbu Bygdekvinnelag. Bygdekvinneene har holdt på med inkluderingsarbeid over flere år, og er en verdig vinner av prisen, uttalte Selbu sparebank.

70-årslag med kaifest

Når Brekke Bygdekvinnelag i Sogn fyller år, vet de å feire med stil. Til 70-års-jubileet inviterte de like godt hele bygda til gratis frokost på kaien. Bygdekvinneene disket opp med nydelig mat og Ivar Kvamme spilte musikk. Hele 150 sambygdinge møtte opp til feiringen, og med strålende sol på en herlig sommerdag, kunne festen knapt blitt bedre.

Foto: Gerli Sætre

Bygdekvinner på NRK

15. november kunne du se Inger Karin Lønnum og andre damer fra Snertingdal Bygdekvinnelag bake tradisjonsmat på takke i beste sendetid på NRK-programmet «Norge nå». NRK sendte fra «præstgar'n», bygdas gamle prestegård, som på privat initiativ er blitt kjøpt opp og omgjort til et forsamlingshus for Snertingdal. Bygdekvinnelaget er en aktiv bruker av huset, og arrangerer faste strikkekvelder i den ærverdige bygningen.

Dalsbygda Bygdekvinnelag hjalp brannofre

Da to kvinner og to barn på gården Rønningen i Hedmark mistet alt de eide i en boligbrann 5. desember, tok Dalsbygda Bygdekvinnelag tak og arrangerte en innsamlingsaksjon. De opprettet en egen innsamlingskonto for å støtte brannofrene i førjulstida og hjelpe dem med å finne tilbake til hverdagen. I alt ble det samlet inn flere titalls tusen kroner. Dette kaller vi handlekraftige og hjertevarme bygdekvinner!

BYGDEKVINNER «ÅRETS POTET»

Østre Gran Bygdekvinne lag fra Oppland ble kåret til «Årets potet 2018» under den norske potetfestivalen på Gran. Det er første gang en organisasjon får denne bygdeprisen.

Grådig moro, en oppmuntring og en anerkjennelse av vårt arbeid, var de glade reaksjonene fra medlemmene i Østre Gran Bygdekvinne lag. Da prisen ble delt ut forklarte juryen, som besto av Gran handel og håndverks styre, at «på folkemunne er det å være en potet en hedersbetegnelse om noen som kan mye og kan brukes til det

meste.» Juryen mener bygdekvinne har bidratt positivt for hele Hadeland gjennom sitt frivillige virke.

– Årets prisvinner har gjennom sitt frivillige arbeid skapt møtesteder for mange andre, og ikke minst sørget for at mennesker med sykdommer kan få en bedre hverdag. En verdig potet, mente juryen.

Foto: BT Sjøkke

Kronprinsparet ble servert av bygdekvinne i Vestfold

I sort og hvit, med nye, elegante forklær, stod bygdekvinne klare til å servere kronprinsparet og alle gjestene kaffe og lefser under det kongelige besøket i Holmestrand. På forhånd var bygdekvinne forespurt om de kunne stå for serveringen. Ei bygdekvinne fra hvert av lagene Vassås, Hof, Hillestad og Botne var på forhånd trukket ut for å servere kronprinsparet. Bygdekvinne fikk mye skryt for serveringstelt og stand.

Foto: Marianne Løchen

Rocka

damer i Spydeberg

Da festivalsjefene for Rockefestivalen i Spydeberg skulle planlegge matserveringen for festivalen, var det ingen tvil: Det var bygdekvinne laget de ville ha hjelp av.

TEKST OG FOTO:
HELLE CECILIE BERGER

– Dette er noe alle bygdekvinne i Spydeberg entusiastisk var med på fra første stund, forteller lokallagets leder Liv Ragni Skinnes Kjos. Rockefestivalen i Spydeberg er en folkefest for bygda. Dugnadsånden ligger tjukt utenpå alle, og ferier og fritid brukes til å bygge scener og boder, rigge lyd- og lysanlegg og alt annet som må til for å lage festival.

MATSERVERING SOM METTER

Matlagingen til rundt 40 dugnadsfolk må bygdekvinne gjøre under enkle forhold. Her er det kun to komfyrer til rådighet, der sikringer går om for mange plater brukes på en gang. Serveringen foregår fra mandag til torsdag, med både lunsj og middag. – Det har ikke vært noe problem å fylle vaktene med frivillige bygdekvinne. Det gir medlemmene stolthet og samhold når vi stiller opp her. Vi skaper noe sammen, sier Liv.

Bygdekvinne har fri tilgang til å handle det de

trenger på den lokale Rema-butikken. Det er en sterk vilje hos næringslivet til å sponse festivalen. Bygdekvinne er både effektive og har god økonomians når de planlegger måltidene.

En av festivalsjefene, Kenneth Hansen, forteller at de er veldig fornøyde med maten bygdekvinne serverer. – Dugnadsgjengen blir blide når de får god mat. Det gir dem mer energi, sier han. Han er også fornøyd med stålkontrollen de har på økonomien.

STOR RESPEKT FOR BYGDEKVINNE

Spydeberg rock festival skal være inkluderende, og gjør mye for å sørge for å inkludere alle i lokalmiljøet. At bygdekvinne er med, tolker Kenneth som aksept.

– Vi vil lage noe som er bra for bygda, og det er samarbeidet mellom rockefestivalen og bygdekvinne et tegn på, sier han. Festivalsjefen håper det blir mer samarbeid med bygdekvinne til neste år.

FOTO: HEDMARK BYGDEKVINNELAG

Operasjon

skolemat i Hedmark

I oktober aksjonerte Hedmark Bygdekvinnelag for gratis skolemat. Fylkets lokallag serverte skolelunsj på sine skoler. Fra Eidskog i sør til Dalsbygda i nord fikk elever og lærere sitte sammen og nyte en varm lunsj – akkurat som de fleste foreldrene gjør på jobben.

TEKST: SANNA RØHR LEDER
HEDMARK BYGDEKVINNELAG

Falt i smak:
Elevene på Gaupen skole ble servert lapskaus og saftsuppe med byggryn av medlemmene i Ringsaker Bygdekvinnelag.

Gaupen skole i Ringsaker var med på aksjonen. Ringsaker Bygdekvinnelag dekket langbord i gymsalen og serverte lapskaus og saftsuppe med byggryn til skolens hundre elever og ansatte.

SPISTE SAMMEN

Prestisjetunge gjester ble invitert til å spise sammen med elevene, og fikk delta i en skolematdiskusjon etter lunsjen. Ellen Krageberg fra Norges Bygdekvinnelag, Michaela Getz fra Stiftelsen Skolematens Venner og Geir Roger Borgedal, varaordfører i Ringsaker, var med. I tillegg deltok kommunestyrerepresentanter fra Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Miljøpartiet de Grønne.

De små barneskoleelevene hentet mat to og tre ganger, og ikke en smule lapskaus var igjen etter lunsjen. Klassene måtte sitte sammen til sistemann var ferdig med å spise, og praten gikk livlig rundt bordene. Gjestene var plassert blant elevene og de fikk et godt innblikk i hverdagen til barn som var fra seks til tolv år.

FOREBYGGER OVERVEKT

Med denne aksjonen ønsker Hedmark Bygdekvinnelag å lage blest og få publisitet rundt gratis

skolemat til alle elever i Norge. Matpakken er en utdatert institusjon. Vi er nødt til å sette fokus på skolemat. Mange elever har ikke med seg matpakke til skolen. Mange av dem som har med matpakke, spiser den ikke. Å dyrke forskjeller begynner tidlig i livet. Et gratis måltid til alle grunnskoleelever utjevner sosiale forskjeller og gir alle like muligheter.

Skolematens effekt for folkehelse bør heller ikke undervurderes. Et sunt skolemåltid for alle vil være med på å forebygge overvekt og livsstilsykdommer som er et økende problem. Helsefremmende og gode kostvaner etableres i ung alder.

I dag er det mange kommuner og frivillige organisasjoner som bygdekvinnelaget, som sammen organiserer et skolemåltid. Det er bra, men skal vi gjøre gratis skolemat tilgjengelig for alle barn i grunnskolen, må det offentlige ta ansvar. Produksjon og distribusjon bør organiseres på kommunalt nivå.

Vi fortsetter å kjempe for gratis skolemåltid til alle elever i Norge og oppfordrer alle landets bygdekvinnelag til å stå sammen med oss i denne aksjonen.

Deler matgleder I ROGALAND

I slutten av 2018 kunne fylkestyret i Rogaland juble for at de ble tildelt 110 000 kroner i støtte av Gjensidigestiftelsen. Pengene skal brukes til et forprosjekt knyttet til matlagingskurs, ernæring og matkultur i fylket.

TEKST: MARI GJENGEDAL | FOTO: SJUR HÅLAND/BONDEVENNEN

Bygdekvinner har i alle år delt matgleder, både gjennom lokale tiltak og landsdekkende prosjekter. I 2018 og 2019 er for eksempel «Tradisjonsmatskolen» den store matsatsingen fra nasjonalt hold. Mat og mattradisjoner er noe av det vi er best kjent for. Sommeren 2018 bestemte fylkestyret i Rogaland seg for å dykke enda lenger ned i mattemaet og satte i gang prosessen med å ha sitt eget prosjekt for de neste årene. Derfor søkte de penger av Gjensidigestiftelsen til et forprosjekt. I løpet av prosjektperioden skal de kartlegge hva som skjer innenfor mat i fylket, og bygge et økonomisk grunnlag for å kunne gi en ekstra god oppfølging av lokallagene som arbeider innenfor matfeltet.

«Bygdekvinners deler matgleder» er fylkets eget matprosjekt, som er ment som et ekstra supplement utover det som gjøres gjennom «Tradisjonsmatskolen». «Bygdekvinners deler matgle-

der» skal gi ekstra inspirasjon i fylket, stimulere til kreativitet og skape nye aktiviteter som har med mat å gjøre. Tanken er at prosjektmidlene skal brukes til aktiviteter utover tradisjonell kursvirksomhet. Lokallag kan bruke midlene til å teste ut nye ideer, innhente kompetanse og inspirasjon, eller evaluere egen aktivitet.

I 2019 skal prosjektgruppa arbeide med å kartlegge behov, ønsker og ideer i samarbeid med lokallagene i fylket. Dermed vil de berede grunnen for hovedprosjektet som de håper å få bevilget midler til i 2020. Med disse midlene håper fylket på ulike måter å kunne bidra til å spre mye matglede til både skoler, barnehager, sykehjem, bokollektiv, nye landskvinner og flere andre målgrupper.

VI MÅ TØRRE Å GRIPE INN

«Vi skal ikke tåle så inderlig vel de overgrep som ikke rammer oss selv», skrev Akershus Bygdekvinnelag og Akershus Bygdeungdomslag i et felles leserinnlegg. Innlegget var på trykk i Romerikes blad i anledning den internasjonale FN-dagen for avskaffelse av vold mot kvinner og jenter den 25. november. Forfatterne Ingrid Grene Henriksen og

Jorunn Bogstad oppfordret alle til alltid å være modige og stå opp for den som er utsatt for vold.

«Det er en menneskerett å kunne våkne opp om morgenen uten frykt for vold og trusler. Likevel brytes disse rettighetene hver eneste dag», skrev forfatterne. Hver tredje kvinne blir utsatt for seksuelle overgrep eller andre

former for vold i løpet av livet. Overgrep og trakassering skjer i alle kulturer og sosiale lag, mot små jenter og voksne kvinner. Alle som opplever vold eller ser andre bli utsatt for vold, må melde fra til politiet. Hvem du er og hvor du bor skal ikke ha betydning for hvor god beskyttelse du får. «Vold mot kvinner er aldri en privatsak», skrev de.

Norges Bygdekvinnelags *fylkesstyrrer* i 2018

AKERSHUS BYGDEKVINNELAG

Leder Ingrid Grene Henriksen
Styremedlem Marit Bjerke Tomter
Styremedlem Bodil Berg
Styremedlem Kari Fjellstad Luke
Styremedlem Marit Helene Lund
Styremedlem Nichlas Røstad
Varamedlem Marit Stranna
Varamedlem Lune Skallerud Lunder
Varamedlem Ragnhild Holmedahl

AUST-AGDER BYGDEKVINNELAG

Leder Sølvi Larsen Braathu
Nestleder Astrid Marie Gavlen
Styremedlem Turid S. Greibrokk
Styremedlem Turid E. Skeivoll
Styremedlem Olav Lidtveit
Varamedlem Inger Føreland

BUSKERUD BYGDEKVINNELAG

Leder Sølvi Jødal
Nestleder Frøydis Løkensgard
Styremedlem Inger Margrethe Medhus
Styremedlem Åse Rigmor Skagnæs
Styremedlem Trinde Slotfeldt
Styremedlem Per Spiten

FINNMARK LOKALLAG

Leder Merete Sabassen Helander
Styremedlem Arnhild Evjen Anthi
Styremedlem Solveig Ballo
Styremedlem Marie Jelti

HEDMARK BYGDEKVINNELAG

Leder Sanna Røhr
Nestleder Kari Skjønhaug
Styremedlem Inger Marie Negård
Styremedlem Anne Rustad
Styremedlem Aud Ragnhild Voll

HORDALAND BYGDEKVINNELAG

Leder Bjørg Strømme
Nestleder Åse Kleppe
Styremedlem Liv Solfrid Lono
Styremedlem Berly Mjøs Giljarhus
Styremedlem Anita Jordalen
Styremedlem Helena Bru
Varamedlem Kjellrun Hommedal

MØRE OG ROMSDAL BYGDEKVINNELAG

Leder Monika Frisvold Vågan
Nestleder Ingunn Talgø
Styremedlem Mette Marie Døving

Styremedlem Bente Alnæs
Styremedlem Edvard Bele Sæterbø

NORDLAND BYGDEKVINNELAG

Leder Lise Øvernes
Styremedlem Anniken Heen Jensen
Styremedlem Ann Merethe Nilsen

NORD-TRØNDELAG BYGDEKVINNELAG

Leder Line Klausen
Nestleder Sigrid Mari Verstad
Styremedlem Siv Rønsåsbjørg
Varamedlem Monika Sæther

OPPLAND BYGDEKVINNELAG

Leder Laila Strand Nilsen
Nestleder Helga Rørholt Moe
Styremedlem Aina Merete Karijord
Styremedlem Borgny Sletten
Styremedlem Kari Gaarder Hubred
Styremedlem Gunhild Myhren Egge
Styremedlem Nanna Ringen
Styremedlem Bjørnhild Kihle
Varamedlem Marie Myrvang

ROGALAND BYGDEKVINNELAG

Leder Astrid Hammersmark
Nestleder Marianne Jøsang
Styremedlem Are Hauge Braaten
Styremedlem Astrid Lund Folkvord
Styremedlem Inga Lill Håkull
Styremedlem Mette Vatland
Styremedlem Inga Lill Håkull
Styremedlem Gro Mabel Anda
Styremedlem Jan Idar Haugen
Varamedlem Solveig Marie Ådneram
Varamedlem Tina Laugaland Mikalsen

SOGN OG FJORDANE BYGDEKVINNELAG

Leder Jenny Myklebust
Nestleder Bodil Bjørlo Takle
Styremedlem Jenny-Norunn Wergeland Nordal
Styremedlem Vivi Helen Storaas
Styremedlem Frida Refsum
Styremedlem Turid Aud Kvåle
Styremedlem Reidun Brynstad
Varamedlem Ingvild Johansen
Varamedlem Birgit Lunde

SØR-TRØNDELAG BYGDEKVINNELAG

Leder Tove Bjørseth
Nestleder Anne Drugli
Styremedlem Bente Bø
Styremedlem Natalie Kleiven
Styremedlem Kjersti Ngozi Furuset

TELEMARK BYGDEKVINNELAG

Leder Ellen Margrethe Garn
Nestleder Anne Grethe Hegnastykket
Styremedlem Anne-Mette Bøe
Styremedlem Ingunn Gåsodden
Styremedlem Liv Nærum
Styremedlem Aslaug Elisabeth Vaa
Styremedlem Knut Haugland
Varamedlem Ingebjørg Aketun
Varamedlem Kari Dørdal Findal

TROMS BYGDEKVINNELAG

Leder Elsa Tollefsen
Styremedlem Elin Seppola Brandvoll
Styremedlem Hanne Storteig
Styremedlem Jorunn Karine Olsen
Styremedlem Wenche Michelsen

VEST-AGDER BYGDEKVINNELAG

Leder Anne-Lill Fjell Roland
Nestleder Anne-Gunn Sandsmark
Styremedlem Siss Ågdeal
Styremedlem Grethe Ruud Åtland
Styremedlem Gro Belinda Lund

VESTFOLD

Leder Anne Karine Munkejord
Styremedlem Tove Moland
Styremedlem Doris Hildenbrand
Styremedlem Bente Aas-Haug
Styremedlem Elin Kvarme Vittersø
Styremedlem Linda Merete Gusland
Styremedlem Karine Huseby
Varamedlem Therese Beate Lanner
Varamedlem Hege Steen Shanor

ØSTFOLD BYGDEKVINNELAG

Leder Nadja Stumberg
Nestleder Anne Lovise Eriksen
Styremedlem Lisbeth Svendsby
Styremedlem Audhild Fosser
Styremedlem Anne Eva Bjerke
Styremedlem Nina Therese Garder
Styremedlem Anne-Merethe Karlsen
Styremedlem June Granberg

Foto: Anne M. Steine.

STYRET

LEDER

Ellen Krageberg

NESTLEDER

Liv Grøtte

STYREMEDLEMMER

Grethe Brundtland

Marit Green Tymczuk

Unni Skadsem

Bente Kjile Pettersen

Jorun Henriksen

VARAREPRESENTANTER

Randi Vallestad Rambjørg (1.vara)

Inger Amb (2. vara)

Frøydis Bjerke (3. vara)

NORGES BONDELAGS REPRESENTANT

Bodhild Fjelltveit

Vara: Inger Johanne Sveen

NORGES BYGDEUNGDOMSLAGS REPRESENTANT

Thea Thujord

Vara: Guro Lajord

ARBEIDSTVALGET OG STYRET FOR BYGDEKVINNENES HJELPEFOND

Ellen Krageberg

Liv Grøtte

Grethe Brundtland

Marit Green Tymczuk (1. vara)

Styrets arbeid 2018

Styret har for sitt arbeid lagt til grunn Norges Bygdekvinnelags styringsdokumenter: Vedtekter, politisk plattform, strategi mot 2020, arbeidsplan for 2018-2019 og budsjettet for 2018.

Organisasjonen har et aktivt styre og som tar på seg oppgaver også mellom styremøtene. Styret har vært styringsgruppe for prosjektene KvinnerUT og Tradisjonsmatskolen, og har gjennomført oppfølging-utviklingsarbeid gjennom tre arbeidsgrupper: organisasjonsutvikling og Ung30, implementering av UNESCO i organisasjonen, plan for kommune- og fylkestingsvalg 2019 og hvordan snu flyttestrømmen fra bygdene.

Hvert styremedlem er kontaktperson for to til tre fylkeslag, kalt fylkeskontakt, og rapporterer til styret om aktiviteter og innspill fra fylkeslagene.

Det er viktig at Norges Bygdekvinnelag er

synlig med meninger, initiativ og aktiviteter. Styret har vært aktivt og vært representert på i alt 156 arrangementer og møter med lokallag, fylkeslag, myndigheter, offentlig høringer, organisasjoner og politikere. Styret var representert på alle fylkesårsmøtene i Bygdekvinnelaget. Norges Bygdekvinnelag har gjensidig styrerepresentasjon med Norges Bondelag og Norges Bygdeungdomslag.

Styret har avholdt åtte styremøter, seks møter i arbeidsutvalget og et todagers organisasjonskurs for fylkestyrene. 58 styresaker har blitt behandlet. Styret har god dialog med administrasjonen.

Foto: Mari Gjengedal

ANSATTE

Det har i 2018 vært fire faste årsverk ved kontoret og to prosjektstillinger for prosjektene KvinnerUT og Tradisjonsmatskolen. Sistnevnte fra 15. august.

GENERALSEKRETÆR

Cecilie Aurbakken

Daglig leder for administrasjonen i Norges Bygdekvinnelag

ORGANISASJONS RÅDGIVER

Astrid Seime (i foreldrepermisjon fra august)

Mari Gjengedal (vikar)

Organisasjons- og interessepolitisk arbeid

ORGANISASJONS KONSULENT

Marie Aaslie

Medlemsregister og medlemservice

REDAKTØR/KOMMUNIKASJONS RÅDGIVER

Helle Cecilie Berger, Redaktør for

Bygdekvinner og bygdekvinnelaget.no

PROSJEKTLEDERE

Sosan Asgari Mollestad

Leder for prosjektet «KvinnerUT»

Ingrid Lamark

Leder for Tradisjonsmatskolen

Administrasjonen 2018

Administrasjonen har gjennom året ansvar for daglig drift og utvikling av Norges Bygdekvinnelag i tråd med Norges Bygdekvinnelags styringsdokumenter vedtatt på landsmøtet og av sentralstyret.

De ansatte tilrettelegger for sentrale arrangementer og aktiviteter i organisasjonen, forbereder grunnlaget for sikring av inntekter gjennom offentlige tilskudd, sponsorer og nasjonale prosjektsøknader til Sparebankstiftelsen og Gjensidigestiftelsen, følger opp samarbeidspartnere og det interessepolitiske arbeidet, samt drift av medlemsregisteret og daglig medlemspleie.

Gjennom Bygdekvinnelagets nettside, facebook, Instagram og medlemsbladet Bygdekvinner, formidles kunnskap og informasjon om aktiviteter i hele organisasjonen.

Norges Bygdekvinnelag er eier av nettstedet norsktradisjonsmat.no og som driftes av administrasjonen. Det sendes ut to lokallagssendinger i året samt to nyhetsbrev og en utsending til kasserere. Administrasjonen ved generalsekretær er sekretær for styret i Norges Bygdekvinnelag. Administrasjonen holder til i Landbrukets Hus, Hollendergata 5 i Oslo.

STYRETS BERETNING 2018

Norges Bygdekvinnelag

Norges Bygdekvinnelag er en frivillig organisasjon som har til formål å samle alle kvinner med tilhørighet til bygdemiljøet og primærnæringene. Bygdekvinnelaget er en partipolitisk nøytral organisasjon som ivaretar bygdefolkets økonomiske, sosiale og kulturelle interesser.

Bygdekvinnelaget er en inkluderende organisasjon som skaper gode lokalmiljø gjennom aktiviteter og trivselskapende tiltak, samtidig som den ivaretar bygdefolks interesser i samfunnet. Bygdekvinnelaget er en møteplass for aktive kvinner fra hele landet.

Norges Bygdekvinnelag har 450 lokallag og er representert i alle fylker. Bygdekvinnelaget utfører samfunnsdugnad for over 40 millioner kroner årlig. Norges Bygdekvinnelag sentralt holder til i Landbrukets Hus i Hollendergata 5 i Oslo.

Aktiviteter i 2018

Bygdekvinnelaget har innenfor rammene av budsjettet gjennomført aktiviteter i henhold til styringsdokumenter som budsjett, politisk plattform, strategi mot 2020, Arbeidsplan for 2018-2019 og vedtak fattet på landsmøtet i Norges Bygdekvinnelag i 2018.

I 2018 er prosjektet KvinnerUT – der kvinner møtes, avsluttet. Prosjektet er finansiert gjennom Gjensidigestiftelsen og egeninnsats fra Norges Bygdekvinnelag. Målet har vært å styrke minoritetskvinnens deltakelse i lokalsamfunnet og øke integreringskompetansen til bygdefolket. Arbeidet er evaluert av Prosperastiftelsen og viser at prosjektet har vært vellykket og med gode resultater i forhold til formålet. I 2018 fikk Norges Bygdekvinnelag innvilget ny søknad for 2019 til en videreutvikling av arbeidet med inkludering KvinnerUT-mestring og deltakelse, finansiert av Sparebankstiftelsen.

I 2018 fikk Norges Bygdekvinnelag 3 millioner kroner i støtte fra Sparebankstiftelsen til prosjektet Tradisjonsmatskolen. Prosjekt ble startet opp i august 2018 og skal avsluttet i 2019.

Norges Bygdekvinnelags hjemmeside formidler daglig aktiviteter fra lokallag, fylkeslag og sentralt i organisasjonen. I snitt har det vært 33 000 sidehenvisninger pr. måned i 2018, en økning fra 2017.

Samlet sett har det vært god aktivitet i organisasjonen, god synlighet som samfunnsaktør og en stabil økonomi.

Finansiell risiko

Norges Bygdekvinnelag har ikke langsiktig forpliktelse ut over fremtidige pensjonsforpliktelser. Forpliktelsen er ikke beregnet og balanseført.

Det har etter styrets vitende ikke inntruffet omstendigheter etter 31.12.2018 og frem til dato, som har betydning for bedømmelsen av regnskapet og organisasjonens økonomiske stilling. Regnskapet viser etter styrets oppfatning et riktig bilde av organisasjonens stilling og resultat i 2018.

Nøkkeltall

Aktivitetsresultatet for Norges Bygdekvinnelag viser et underskudd på kroner 158 408. Bygdekvinnesens Hjelpesfond viser et overskudd på kroner 74 077.

Soliditet og likviditet

Norges Bygdekvinnelag har god soliditet og likviditet.

Disponering av årsresultatet

Årets underskudd i aktivitetsregnskapet er belastet egenkapitalen. Overskuddet i Bygdekvinnesens Hjelpesfond er lagt til Hjelpesfondets egenkapital.

Medlemsutviklingen

Norges Bygdekvinnelag har i 2018 hatt en negativ medlemsutvikling.

Norges Bygdekvinnelag hadde pr. 31.12.2018 13035 registrert medlemmer mot 12077 i 2017. Betalende medlemmer er 11 404 for 2018 mot 11 850 for 2017.

Antall nye medlemmer i 2018 er 614 mot 875 i 2017. Antall utmelde er i 2018 994 mot 1302 i 2017.

Styret er takknemlige for at mange lag deltok i vervearbeidet i 2018 og gratulerer Lågen Bygdekvinnelag i Oppland som vant årets vervekonkurranse med 26 nye medlemmer.

Styret ser at målet om 15 000 medlemmer innen 2020, jfr. strategi mot 2020, ikke er realistisk.

Inntektsstruktur i Norges Bygdekvinnelag

I 2018 utgjorde medlemskontingenten kroner 7 504 980 av den totale inntekt på kroner 13 286 212. Dette er 56 prosent av de anskaffede midlene.

Egenkapitalutvikling

Den totale egenkapitalen er pr. 31.12. 2018 kroner 8 619 509. Av denne summen utgjør Hjelpesfondet kr. 1 782 957.

Egenkapitalandel

Egenkapitalandelen på kr 8 619 509 utgjør 75 prosent av totalkapitalen (sum gjeld og egenkapital) på 11 417 779.

Fortsatt drift og utvikling

Forutsetninger om fortsatt drift og utvikling er til stede og årsoppjøret for 2018 er satt opp under denne forutsetning.

Styret og sekretariatets sammensetning

Styret består av 12 kvinner. Av disse er 3 varamedlemmer. 1. vara stiller fast i styremøtene. Det har i 2018 vært 4 faste stillinger ved kontoret. I tillegg kommer en prosjektlederstilling i 100% for prosjektet KvinnerUT og en prosjektlederstilling i 100% for Tradisjonsmatskolen fra 15. august 2018. Alle ansatte på kontoret er kvinner.

Arbeidsmiljø

Det har vært et høyt aktivitetsnivå på kontoret i arbeidsåret. Ingen ansatte eller tillitsvalgte har vært utsatt for skader og ulykker i arbeidet for Norges Bygdekvinne lag. Arbeidsmiljøet anses som godt og sykefraværet er lavt.

Ytre miljø

Etter styrets oppfatning forurenses ikke organisasjonen det ytre miljø.

Styret i Norges Bygdekvinne lag
Oslo, 14. februar 2019

Ellen Krageberg
leder

Liv Grøtte
nestleder

Grethe Brundtland

Randi Vallestad Rambjørg
(1.vara)

Jorun Henriksen

Unni Skadsem

Marit Green Tymczuk

Bodhild Fjellveit

Bente Kjile Pettersen

Thea Thujord

Cesilie Aurbakken
Generalsekretær

AKTIVITETSREGNSKAP*Norges Bygdekvinne lag*

	Noter	2017	2016
Inntekter	1		
Medlemsinntekter	2	7 464 774	7 362 200
Tilskudd			
Offentlige tilskudd	3	704 000	704 000
Andre tilskudd	3	4 393 907	4 259 602
Sum tilskudd		5 097 907	4 963 602
Innsamlede midler, gaver, mv.		90 490	95 353
Opptjente inntekter fra aktiviteter		836 678	446 890
Finans og investeringsinntekter		173 226	178 670
SUM INNTEKTER		13 663 074	13 046 715
Kostnader	1,5		
Kostnader til anskaffelse av midler		826 103	933 295
Bevilgninger			
Internasjonalt arbeid - Mosambik		840	200 840
Norges Bygdekvinne lag's priser		20 000	65 200
Overføring til fylkeslag og lokallag	4	2 062 935	2 032 573
Sum bevilgninger		2 083 775	2 298 613
Kostnader til aktiviteter i organisasjonen			
Forbruker- og matpolitikk		279 021	430 115
Bygdekvinne laget som samfunnsaktør		210 860	208 605
Kvinnesolidaritet uten grenser		241 452	241 519
Organisasjonsutvikling og medlemspleie		3 134 865	2 091 668
Nasjonalt prosjekt		2 792 250	2 627 645
Tillitsvalgte		1 508 041	1 859 510
Sum kostnader til aktiviteter i organisasjonen		8 166 490	7 459 062
Kontorkostnader	6	2 571 838	2 241 711
SUM KOSTNADER		13 648 206	12 932 681
AKTIVITETSRESULTAT		14 868	114 034
Hjelpfondet	10	43 720	60 329
ACWW-vennemynt	11	-	-
PROSJEKTRESULTAT		43 720	60 329
ÅRSRESULTAT		58 588	174 363
Disponeringer:			
Overføring til/fra hjelpfondet	9,10	43 720	60 329
Overført fra fri kapital	9	14 868	114 034
Sum disponert		58 588	174 363

BALANSE 31.12.2018

Norges Bygdekvinnelag

<u>Eiendeler</u>	Noter	31.12.2018	31.12.2017
Omløpsmidler			
Kundefordringer	8	454 084	430 340
Andre fordringer	8	98 528	42 383
Sum fordringer		552 612	472 723
Bankinnskudd og kontanter	7	10 865 167	10 670 630
Sum omløpsmidler		11 417 779	11 143 352
SUM EIENDELER		11 417 779	11 143 352
Egenkapital og gjeld			
Egenkapital			
Annen egenkapital, jubileumsgaver	9	528 125	528 125
Hjelpfond (grunn-/jubileums-/reservefond)	9	1 782 957	1 708 879
Fri egenkapital	9	6 308 427	6 466 834
Sum opptjent egenkapital		8 619 509	8 703 839
Sum egenkapital		8 619 509	8 703 839
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		546 478	240 529
Offentlige avgifter		430 793	513 655
Annen kortsiktig gjeld		609 390	642 798
Forskudd prosjekter		1 093 749	946 000
Internasjonalt arbeid	11	117 860	96 532
Sum kortsiktig gjeld		2 798 270	2 439 514
Sum gjeld		2 798 270	2 439 514
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		11 417 779	11 143 352

Oslo, 14. februar 2019
Styret i Norges Bygdekvinnelag

Ellen Agnete Krageberg
Leder

Liv Grøtte
Nestleder

Cesilie Aurbakken
Generalsekretær

Bodhild Fjellveit

Grethe Brundtland

Bente Kjile Pettersen

Jorunn Henriksen

Thea Thujord

Unni Johannesen Skadsem

Marit Green Tymczuk

Randi Vallestad Rambjørg

NOTER TIL REGNSKAPET FOR 2018

Norges Bygdekvinnelag

Note 1 Regnskapsprinsipper og virkninger av prinsippendringer

Årsregnskapet består av aktivitetsregnskap, balanse og noteopplysninger. Norges Bygdekvinnelag (NBK) er ikke regnskapspliktig etter regnskapsloven. NBK ønsker imidlertid å tilpasse seg loven, slik at det er best mulig samsvar mellom årsregnskapet som presenteres og de anbefalinger og lovkrav som gjelder.

I aktivitetsregnskapet fordeles kostnader på aktiviteter. Dette skjer hovedsakelig etter medgått tid, samt ved direkte belastning (av prosjekt- eller aktivitetsspesifikke kostnader). Kostnader til profileringsaktiviteter og til direkte innsamling av midler føres på kostnader til anskaffelse av midler. Kontorkostnader består av kostnader som ikke direkte kan henføres til aktiviteter; herunder kostnader til driften av kontoret, husleie, administrasjon, regnskapsførsel og revisjon.

Årsregnskapet er basert på grunnleggende prinsipper om historisk kost, sammenlignbarhet, fortsatt drift og kongruens. Inntektene resultatføres som hovedregel når de er opptjent. Utgifter kostnadsføres normalt på leveringstidspunkt ved salg av varer og tjenester. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år er klassifisert som omløpsmidler. Øvrige eiendeler er klassifisert som anleggsmidler. Tilsvarende prinsipp er benyttet for gjeldsposter. Omløpsmidler og anleggsmidler er oppført til anskaffelseskost med fradrag for verdiforringelse og eventuelle verdiendringer.

Note 2 Medlemsinntekter

	2018	2017
Sum medlemsinntekter fylkeslag og sentralorganisasjon	7 504 980	7 464 774
Andel fylkeslag	1 204 650	1 282 620
Medlemsinntekter sentralorganisasjon	6 300 330	6 182 154

Note 3 Offentlige tilskudd - drift

	2018	2017
Landbruks- og matdepartementet	404 000	404 000
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	350 000	300 000
Sum	754 000	704 000

Andre tilskudd

	2018	2017
Lotteritilsynet - Mva kompensasjon	1 425 114	1 176 925
Gjensidige	212 938	212 938
Landkreditt Bank	12 938	12 938
Norges Bondelag	200 000	200 000
Gjensidigestiftelsen	1 764 539	1 254 227
Sparebankstiftelsen	587 712	1 536 879
Øvrige	41 170	0
Sum	4 244 411	4 393 907

Tilskuddene har en varighet på 1 - 3 år. Tilskudd relatert til prosjekter, inntektsføres i forhold til fremdriften i prosjektet. Øvrige tilskudd inntektsføres på utbetalingstidspunkt. Utbetaling av prosjektmidlene skjer i hovedsak med en andel ved oppstart, og resterende utbetaling når prosjektet er utført i samsvar med avtalen.

noter til regnskapet for 2018 fortsetter

Note 4 Overføring til lokallag og fylkeslag	2018	2017
Andel kontingent fylkeslag	1 204 650	1 282 620
Andel MVA kompensasjon fylkeslag	186 124	181 493
Andel MVA kompensasjon lokallag	768 101	573 196
Eksterne kostnader knyttet til MVA kompensasjon	6 066	25 626
Sum overføringer	<u>2 164 941</u>	<u>2 062 935</u>

Note 5 Lønnskostnader	2018	2017
Lønn, inkludert styrehonorar	4 491 590	4 338 295
Arbeidsgiveravgift	704 805	775 239
Pensjonskostnader	407 649	462 596
Andre lønnskostnader	204 791	283 352
Sum lønnskostnader	<u>5 808 835</u>	<u>5 859 483</u>

Kommentar:

Gjennomsnittlig antall årsverk i 2018 har vært 4 for organisasjonen. I tillegg kommer 1,5 årsverk i forbindelse med prosjekter.

Godtgjørelse til ledende personer:

	General- sekretær	Styrets- leder	Styret- øvrige
Lønn / honorar	807 230	372 453	417 750
Andre ytelser	1 899	15 453	41 777
Pensjon	183 704	0	0

Pensjonskostnader

NBK har både en ytelsesordning og en innskuddsordning for sine ansatte. Årets pensjonskostnad er lik årets innbetaling. Foreningens pensjonsordning tilfredsstiller loven.

Note 6 Revisjonshonorar inkl. mva	2018	2017
Revisjonshonorar	17 500	17 500
Revisor - særattestasjoner	8 500	10 625
Sum	<u>26 000</u>	<u>28 125</u>

Note 7 Kontanter og bankinnskudd

Av totale bankinnskudd utgjør kr 243 397 bundne innskudd på skattetrekkkonto. Skyldig skattetrekk pr. 31.12. utgjør kr 241 891.

Note 8 Fordringer

Kundefordringer er oppført til pålydende, fratrukket avsetning til tap med kr 11 000. Øvrige fordringer er oppført til pålydende.

noter til regnskapet for 2018 fortsetter

Note 9 Egenkapital

	Hjelpfond	Jubileums- gaver	Driftsfond, fri egenkapital	Totalt
Egenkapital pr 1.1.	1 708 879	528 125	6 466 834	8 703 839
Aktivitetsresultat			-158 408	-158 408
Overføring til hjelpfond	74 078	-		74 078
Egenkapital pr 31.12.	<u>1 782 957</u>	<u>528 125</u>	<u>6 308 426</u>	<u>8 619 509</u>

Note 10 Hjelpfond

	2018	2017
Tilskudd	44 106	44 200
Kjøp av tjenester	-10 663	-20 144
Støttetiltak	0	-20 000
Renteinntekter	40 635	39 664
Resultat	<u>74 078</u>	<u>43 720</u>

Note 11 Mellomværende med ACWW

<u>Vennemynt ACWW</u>	2018	2017
Beholdning pr. 1.1.	96 532	66 132
Renteinntekt	640	351
Innbetaling fra lokallag	20 688	30 049
Gebyr bank		
ACWW-reisekasse	0	0
Overført ACWW London	0	0
Beholdning pr. 31.12.	<u>117 860</u>	<u>96 532</u>

Til årsmøte i
Norges Bygdekvinneleg

REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Norges Bygdekvinneleg årsregnskap som viser et underskudd på kr 158 408. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetning.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og generalsekretær ansvar for årsregnskapet

Styret og generalsekretær er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til

<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Hamar, 14. februar 2019

Sandberg Revisjon AS

Einar Monsbakken

Einar Monsbakken
registrert revisor

Bygdekvinnelagets etiske kjøreregler

- Vi skal respektere hverandre
- Vi skal være åpne og ærlige
- Vi skal vise engasjement
- Vi skal være lojale mot avtaler og beslutninger
- Vi skal skape trivsel stolthet og glede

